

Kuinka nuorisrikollisuuteen puututaan? Kuvaileva kirjallisuuskatsaus
nuorisrikollisuuden ennaltaehkäisystä erityisesti sosiaalityön näkökul-
masta

Rea Gomes, Y2401611

Pro gradu tutkielma

Sosiaalityö

Lapin yliopisto

2025

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kuinka nuorisorikollisuuteen puututaan? Kuvaileva kirjallisuuskatsaus nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisystä erityisesti sosiaalityön näkökulmasta

Tekijä: Rea Gomes

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 60

Vuosi: 2025

Tiivistelmä:

Tässä pro gradu -tutkielmassa selvitetään, millaiset tekijät ovat merkityksellisiä nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä aiempien tutkimusten perusteella. Erityisesti tarkastellaan ennaltaehkäiseviä keinoja, joita on tunnustettu aikaisemmassa tutkimuksessa, sekä sosiaalityön näkökulmaa näihin keinoihin.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu nuorisorikollisuuden käsitteeseen sekä sosiaalisen kontrollin ja sosiaalisen pääoman teorioihin. Tutkimuksessa fokusoidutaan erityisesti siihen, millaiset tekijät sosiaalisen kontrollin, sosiaalisen pääoman ja sosiaalityön näkökulmasta näyttäytyvät merkityksellisinä nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Tutkimus on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jossa aineistona on 12 vertaisarvioitua artikkelia ja 2 väitöskirjaa, jotka on analysoitu sisällönanalyysillä.

Analyysin pohjalta tutkimuksen tulokset jäsennettiin viiteen teemaan: Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyn keinot, Sosiaalinen pääoma ja nuorisorikollisuus, Sosiaalinen kontrolli ja nuorisorikollisuus, Sosiaalityön rooli nuorisorikollisuuden ehkäisyssä ja Rakenteelliset tekijät ja nuorisorikollisuus. Tutkimus tarjoaa kattavan kuvan niistä menetelmistä ja lähestymistavoista, jotka edistävät nuorten hyvinvointia ja vähentävät rikolliseen käyttäytymiseen liittyviä riskejä. Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisy vaatii laajaa lähestymistapaa, jossa huomioidaan sekä yksilölliset että yhteiskunnalliset tekijät. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että sosiaalityöntekijöiden rooli on keskeinen nuorisorikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaalityön rooli nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä on monivaiheinen ja vaatii syvällistä asiantuntemusta, joka kattaa niin yksilötason kuin yhteiskunnalliset rakenteet. Sosiaalityöntekijät eivät ainoastaan tarjoa tukea nuorille, vaan toimivat myös linkkeinä yhteiskunnan eri toimijoiden välillä edistäen moniammatillista yhteistyötä, joka on keskeistä nuorten tukemisessa. Erityisesti varhainen puuttuminen nuorten ongelmiin, kuten mielenterveysongelmiin ja päihteiden käyttöön, on merkityksellistä. Tämä varhainen tuki voi estää nuorten ajautumista rikolliselle polulle, mutta yksilöllinen tuki ei yksin riitä – myös yhteiskunnalliset ja rakenteelliset tekijät, kuten koulutuksen ja perhesuhteiden tarjoama tuki, ovat keskeisessä roolissa.

Avainsanat: Sosiaalityö, nuorisorikollisuus, ennaltaehkäisy, sosiaalinen kontrolli, sosiaalinen pääoma

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	2
2 NUORISORIKOLLISUUS.....	5
2.1 Nuoret rikoksenteijöinä	5
2.2 Riskitekijät ja suojaavat tekijät	7
2.3 Nuorten rikoksiin puuttuminen	9
3 SOSIAALISEN KONTROLLIN TEORIA.....	13
3.1 Kontrolliteorian määritelmä	13
3.2 Sosiaalisen kontrollin teoria nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä	14
3.3 Perheen vaikutus nuorisoriikollisuuteen.....	15
4 SOSIAALINEN PÄÄOMA	18
4.1 Sosiaalisen pääoman määritelmä	18
4.2 Sosiaalisen pääoman merkitys nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä.....	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	22
5.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	22
5.3 Aineiston keruu	23
5.4 Aineiston analyysi	31
5.5 Eettisyys ja luotettavuus.....	33
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	35
6.1 Nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyn keinot	35
6.2 Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus	38
6.3 Sosiaalinen kontrolli ja nuorisoriikollisuus.....	41
6.4 Sosiaalityön rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä	43
6.5 Rakenteelliset tekijät ja nuorisoriikollisuus.....	46
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	52
LÄHTEET.....	57

Taulukot

TAULUKKO 1 Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	24
TAULUKKO 2 Aineistohauissa käytetyt tietokannat ja hakutulokset.....	26
TAULUKKO 3 Tutkimusaineisto (n=14).....	27
TAULUKKO 4 Aineistosta muodostetut teemat.....	32

1 JOHDANTO

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, millaiset tekijät ovat merkityksellisiä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä aiempien tutkimusten perusteella. Tässä tutkielmassa olen rajannut käsitteen nuorisoriikollisuus koskemaan 15–18- vuotiaita nuoria. Tarkastelun kohteena ovat erilaiset ennaltaehkäisevät keinot, joita on tunnistettu aiemmassa tutkimuksessa, ja erityisesti sosiaalityön näkökulma näihin keinoihin. Tutkimus pyrkii tarjoamaan kattavan kuvan niistä menetelmistä ja lähestymistavoista, jotka edistävät nuorten hyvinvointia ja vähentävät rikolliseen käyttäytymiseen liittyviä riskejä, tuoden esiin sosiaalityön roolin ja mahdollisuudet ennaltaehkäisevässä työssä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu nuorisoriikollisuuden käsitteen ja ilmiön määrittelemisestä sekä sosiaalisen kontrollin ja sosiaalisen pääoman teorioista. Tutkimusmenetelmänä on käytetty kuvailevaa kirjallisuuskatsausta.

Nuorten rikosten ehkäisy sekä heidän rikoksien uhriksi joutumisensa ennaltaehkäisy ovat merkittäviä yhteiskunnallisia tavoitteita. Nuorten rikoskäyttäytyminen herättää toistuvasti huomiota mediassa, mutta usein aiheeseen liittyy myös virheellisiä uskomuksia ja ennakkoluuloja. (Kaakinen & Näsi 2021, 7.) Kuten Kaakinen ja Näsi toteavat, viime vuosina nuorisoriikollisuus on ollut näkyvästi esillä niin mediassa kuin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Uutisotsikoihin on toistuvasti noussut nuorten tekemiä vakavia rikoksia. Esimerkiksi Iltalehti uutisoi 25.2.2023: ”Karu tilasto julki: Nuorten rikollisuus lähes kaksinkertaistuneet”. MTV-uutiset puolestaan kirjoitti 8.2.2024: ”Nöyryytys on nuorten rikosten uusi piirre – uhri pakotetaan riisuutumaan sekä polvilleen ylistämään rikoksentehtäjiä”. Myös YLE uutisoi vastaavanlaista 20.1.2025: ”Alaikäisten väkivaltarikokset räjähtivät käsiin Kaakkois-Suomessa – poliisi perustaa uuden tutkintaryhmän”.

Nuorisoriikollisuus herättää aikuisissa voimakkaita tunteita. Harvoin saadaan samanlaista huomiota, kun uutisissa käsitellään keski-ikäisten miesten tekemää rikollisuutta. Sen sijaan, kun 17-vuotias nuori uhkaa muita ihmisiä aseella ja vie omaisuutta, uutiset keräävät nopeasti valtavasti huomiota ja klikkauksia. (Saarholm & Turka 2023, 14.) Tällaiset uutisoinnit synnyttävät huolta ja laajaa keskustelua, minkä vuoksi nuorisoriikollisuus on myös ajankohtainen puheenaihe sosiaalityössä. Yksi keskeisistä huolenaiheista on kysymys siitä, miksi nuoret ajautuvat rikoksiin ja miten heidän rikollisuuttaan voitaisiin ehkäistä entistä tehokkaammin. Usein keskusteluissa korostetaan eri viranomaisten välisen yhteistyön ja ennaltaehkäisevien palveluiden merkitystä. Tämä saa pohtimaan, mitä nämä

periaatteet tarkoittavat käytännössä sekä mitkä tekijät saavat nuorten ajautumaan rikoksen polulle.

Nuoret elävät yhteiskunnallisissa olosuhteissa, jotka voivat vaikuttaa rikollisuuden kehittymiseen. Esimerkiksi 1990-luvun lama johti korkean työttömyyden ja heikentyneiden elinolojen lisääntymiseen, mikä vaikutti nuorten elämään. Vaikka taloudellinen tilanne ja syrjäytyminen ovat merkittäviä tekijöitä, ne eivät kuitenkaan yksin selitä rikollisuuden kasvua. Kulttuuri, kuten väkivaltaviihteen ja rikosuutisoinnin lisääntyminen, vaikuttaa myös nuorten käyttäytymiseen. Rikosmedian rooli rikollisuuden ja uhkakuvien rakentamisessa on tärkeä, ja sen vaikutus ulottuu rikoskontrollipolitiikkaan. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 7–8.) Sen lisäksi, että yhteiskunnallisissa keskusteluissa pohditaan nuorisorikollisuuden syntyä, usein myös etsitään syyllistä. Saarholmin ja Turkan (2023, 14–15) mukaan syyllistävä sormi osoittaa usein nuoriin ja heidän vanhempiansa unohtaen kuitenkin, millaisia polkuja he ovat kulkeneet. Kritiikki kohdistuu usein myös lastensuojeluun, mutta todellisuudessa kyse on enemmänkin riskitekijöistä, joita on ollut enemmän kuin suojaavia tekijöitä. Usein nuoren matkassa ei ole ollut sellaista turvallista aikuista, johon hän olisi voinut luottaa ja johon sitoutua.

Tutkielman teoreettinen viitekehys on valittu huolellisesti tukemaan nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyn tarkastelua, jossa sosiaalinen kontrolli sekä sosiaalinen pääoma ovat erityisen relevantteja teorioita. Sosiaalisen kontrollin teoria korostaa, kuinka ympäristön ja yhteisön normit ja instituutiot, kuten perhe, koulu ja yhteiskunta laajemmin, vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen. Se selittää, miten voimakas sosiaalinen kontrolli voi estää rikollista käyttäytymistä, koska nuoret sisäistävät ja noudattavat yhteiskunnan odotuksia ja sääntöjä. (Kivivuori 2006, 165; 2008, 200.) Tämä takia teoria on keskeinen nuorisorikollisuuden ehkäisyssä, koska se vie huomiota yhteisön rooliin, joka voi tarjota nuorille vaihtoehtoisia käyttäytymismalleja ja estää heitä menemästä rikollisiin toimiin.

Toisaalta sosiaalisen pääoman teoria tuo esiin yhteisön ja yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet, ja kuinka nämä suhteet voivat toimia suojamekanismeina nuorisorikollisuutta vastaan. Sosiaalinen pääoma ei perustu pelkästään siihen, kuinka nuori on kytköksissä yhteisöön, vaan siihen, kuinka yhteisön tarjoama tuki, kuten luottamus, osallistuminen ja vuorovaikutus, voivat edistää nuorten hyvinvointia ja vähentää riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen. Nuorten, joilla on hyvät sosiaaliset verkostot ja vahva yhteisön tuki, on pienempi riski ajautua rikollisiin piireihin. (Haanpää & Tuominen 2021, 619; Salmi 2005, 71.)

Nämä kaksi teoriaa täydentävät toisiaan, sillä ne molemmat keskittyvät nuorten ympäristön rooliin, mutta eri näkökulmista. Sosiaalinen kontrolli tarkastelee yhteisön sääntöjä ja normeja, jotka estävät rikollista käyttäytymistä, kun taas sosiaalinen pääoma keskittyy siihen, kuinka nuorten sosiaaliset verkostot ja yhteisön tuki voivat suojata heitä rikoksilta. Yhdistämällä nämä teorit, tutkielma tarkastelee syvällisesti, kuinka erilaiset sosiaalisen kontrollin ja sosiaalisen pääoman tekijät, kuten perhe, koulu, vertaisryhmät ja yhteisön tuki – joko edistävät nuoren hyvinvointia ja estävät rikollista käyttäytymistä tai, toisaalta, miten heikko yhteisön tuki ja heikot sosiaaliset siteet altistavat nuoret rikollisuudelle. Tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan asiaa erityisesti sosiaalityön näkökulmasta.

Tutkielma etenee siten, että toisessa luvussa käsittelen nuorisoriikollisuutta ilmiönä tarkastellen nuorten rikollisuuteen liittyviä keskeisiä käsitteitä, riskitekijöitä sekä keinoja puuttua nuorten rikolliseen käyttäytymiseen. Kolmannessa luvussa esittelen sosiaalisen kontrollin teoriaa ja sen merkitystä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä, keskittyen erityisesti perheen rooliin. Neljännessä luvussa käsittelen sosiaalista pääomaa, sen määritelmää ja merkitystä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Viidennessä luvussa kuvaan tutkimuksen toteutusta, käytettyä tutkimusmenetelmää, aineiston keruuta ja analyysia sekä tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Kuudennessa luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Tutkimustuloksissa tarkastelen nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyn keinoja eri näkökulmista, kuten sosiaalisen pääoman ja kontrollin merkitystä sekä sosiaalityön roolia. Lisäksi pohdin rakenteellisten tekijöiden vaikutusta nuorten rikollisuuteen. Lopuksi seitsemännessä luvussa kerron tutkimustulosteni keskeisimmät johtopäätökset sekä pohdin tutkimuksen löydöksiä ja niiden merkitystä sosiaalityön näkökulmasta.

2 NUORISORIKOLLISUUS

2.1 Nuoret rikoksenteijöinä

Nuorisoriollisuudelle ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, ja jopa nuorten ikäryhmän rajaukset vaihtelevat riippuen viranomaisesta tai sovellettavasta laista. Nuorisoriollisuus on monisyinen yhteiskunnallinen ilmiö, johon vaikuttavat lukuisat tekijät ja joka on herättänyt keskustelua jo pitkään. Eri lainsäädäntöalueilla käytetään erilaisia nimityksiä eri ikäryhmistä, ja nämä määritelmät voivat poiketa toisistaan. (Harrikari 2006, 113–114.) Euroopan rikosoikeusjärjestelmissä on pitkät perinteet nuorten rikoksenteijöiden erityiskohtelussa. Kuitenkin käytetyt menettelytavat vaihtelevat merkittävästi eri maiden välillä. Joissakin maissa nuoret rikoksenteijät ohjataan pois oikeusjärjestelmästä, kun taas toisissa he saavat lievempiä rangaistuksia. Usein heitä käsitellään erityisissä oikeudenkäynneissä tai tuomioistuimissa tai osana siviilioikeusjärjestelmää. Tämän seurauksena nuorisoriollisuuden vaikutus oikeusjärjestelmän työkuormaan vaihtelee maittain. (Jehle & Lewis & Sobota 2008, 237–238.)

Lainsäädännössä käsitteet ”lapsi” ja ”nuori” voivat kattaa osittain päällekkäisiä ikäryhmiä. Suomen lainsäädännössä nuoren määritelmä vaihtelee riippuen lain soveltamisalasta ja kontekstista. Esimerkiksi nuorisolaissa (1285/2016) nuoreksi määritellään henkilö, joka on alle 29-vuotias (3 §:n 1-kohta). Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetussa laissa (633/2010) 2 §:n mukaan nuoreksi rikoksesta epäillyksi katsotaan henkilö, joka on 15–20-vuotias. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen (60/1991) mukaan lapsi on alle 18-vuotias. Suomessa rikoslainsäädännössä nuoren rikoksenteijän määritelmä on 15–21 vuoden ikäinen henkilö (Laki nuorista rikoksenteijöistä 262/1940), kun taas alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa (Rikoslaki 1889/39). Lastensuojelulain 25 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee viranomaisia, kuten poliisia, mikäli he saavat tietää lapsen mahdollisesti tarvitsevan lastensuojelun selvittämistä. (Marttunen 2006, 282; Sutela 2024, 3, 25.)

Nuoruus on elämänvaihe, jolloin rikosalttius on yleisintä. Tutkimuksen mukaan 18-vuotiaat nuoret aikuiset ovat rikosaktiivisimpia, jonka jälkeen rikollinen käyttäytyminen vähenee tasaisesti. Länsimaissa rikollisuus nähdään nuorisoilmiönä, sillä nuorisoriollisten määrä on huipussaan 14–17-vuotiailla. Tämän jälkeen rikollisuuden esiintyvyys laskee merkittävästi 20 ikävuoden jälkeen. (Haikkola & Hästbacka & Pekkarinen 2019, 13–15.)

Nuorisrikollisuudella tarkoitetaan tilanteita, joissa nuori syyllistyy tekoon, joka täyttää rikoksen tunnusmerkit. Saarholmin ja Turkan (2023, 30–32) mukaan nuorisrikollisuus sisältää sekä lainvastaiset teot, joista nuori jää kiinni, että ne rikolliset teot, jotka jäävät havaitsematta. Nuorisrikollisuus kattaa monenlaisia tekoja, kuten näpistyksen, varkaukset, väkivallanteot, vahingonteot ja uhkaukset. Usein nuorten tekemien rikosten taustalla on ryhmäpaine, ajattelemattomuus, elämishakuisuus tai kyvyttömyys ymmärtää tekojensa seurauksia. Nuorisrikollisuutta selittävät monet tekijät, kuten kasautunut huonosuosisuus, perinnölliset ja ylisukupolviset riskitekijät, nuoren käyttöhäiriöt sekä ympäristötekijät, esimerkiksi levoton asuinalue. Ilmiö on kuitenkin usein yhteydessä myös nuorten sosiaaliseen elämään, erityisesti heidän kaverisuhteisiinsa. (Mt.)

Kivivuoren (2008, 29) mukaan nuorten tekemät rikokset saavat paljon huomiota mediassa, eikä kyse on pelkästään median luoman harhakäsityksestä. Nuoret ovat keskeisessä asemassa perinteisissä omaisuus- ja väkivaltarikoksissa, sillä rikosaktiivisuus on näissä rikoslajeissa huipussaan juuri nuoruusiässä. Varkausrikosten määrä suhteessa ikäryhmän kokoon on huipussaan 13-vuotiailla, kun taas pahoinpitelyrikosten kohdalla aktiivisuus saavuttaa selkeän huippunsa 18–20-vuotiaiden ikäryhmässä. (Mt.)

Honkatukian ja Kivivuoren (2006, 1) mukaan nuoruus yhdistetään yleisesti kasvun ja kehityksen vaiheeseen, mutta se voidaan nähdä myös epävakauden ja kapinoinnin ajanjaksona. Tämän vuoksi suhtautuminen nuorten tekemään rikollisuuteen vaihtelee huomattavasti. Nuorten rikollista käyttäytymistä voidaan pitää nuoruuteen kuuluvana, tilapäisenä vaiheena, ja joskus niitä jopa romantisoidaan karnevalistisina tai sankarillisina irtiottoina aikuisten yhteiskunnan normeista. Toisaalta nuorten rikokset nähdään riskinä niin heille itselleen kuin ympäröivälle yhteiskunnalle. Rikos voi altistaa nuoren huonolle seuralle, syrjäytymiselle tai rikoskierteelle, jos siihen ei puututa ajoissa. Samalla rikos koetaan uhkana yhteiskunnan moraalille järjestykselle. Rikoksia on tulkittu sekä erityisinä ongelmina ja esimerkiksi jonkin sairauden ilmentyminä että luonnollisena osana nuoruuden kehitysvaihetta. Ne herättävät voimakkaita moraalisia tunteita, joiden voimakkuus kasvaa teon vakavuuden myötä. Kaikki rikoksentekijät eivät kuitenkaan ole tasa-arvoisia tässä suhteessa: nuoren tekemää rikosta pidetään usein vakavampana kuin samanlaista aikuisen tekemää tekoa. Suhtautuminen vaihtelee myös nuorten välillä, sillä muun muassa etninen tausta ja rikoksesta epäillyn sukupuoli vaikuttavat siihen, kuinka heidän rikoksiinsa suhtaudutaan. (Mt, 1.)

2.2 Riskitekijät ja suojaavat tekijät

Nuoruusiän rikoskäyttäytymistä tarkasteltaessa on tärkeää huomioida yksilön kehitysympäristöt ja niiden vaikutus käyttäytymiseen. Kriminologisessa ja sosiaalityhteellisessä tutkimuksessa on laajasti käsitelty tekijöitä, jotka altistavat nuoria rikollisuudelle (riskitekijät) sekä niitä tekijöitä, jotka suojaavat rikoskäyttäytymiseltä (suojaavat tekijät). Riskitekijöiden tunnistaminen on keskeistä, sillä ne voivat lisätä rikoskäyttäytymisen todennäköisyyttä, kun taas suojaavat tekijät voivat lieventää riskitekijöiden vaikutuksia tai estää rikollisen kehityspolun muodostumisen. (Sutela 2024, 17; Rooney ym. 2024, 10; Mieliäinen & Kalliokoski & Hautamäki & Hakala 2022, 29; Haapasalo 2006, 147.)

Nuoret kehittyvät ja ovat vuorovaikutuksessa erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä, kuten perheessä, koulussa ja ystäväpiirissä, jotka vaikuttavat merkittävästi heidän kasvuunsa. Nuoruusiän rikoskäyttäytyminen on perinteisesti nähty osana kasvu- ja sosiaalistumisprosessia, mutta käsitykset siitä ja siihen liittyvistä riskitekijöistä ovat vaihdelleet ajan ja paikan mukaan. Tutkimukset osoittavat, että rikollinen käyttäytyminen on usein kumuloituvaa: yhden rikoksen tekeminen voi lisätä riskiä muiden rikosten tekemiselle. Lisäksi normirikkomukset, kuten laitton elokuvien, musiikin ja pelien jakaminen, liittyvät muihin rikollisuuden muotoihin. (Sutela 2024, 16–17.) Tällä voidaan viitata siihen, että yksittäinen teko ei ole irrallinen ilmiö, vaan osa laajempaa käyttäytymismallia.

Syrjäytyminen on yksi merkittävimmistä nuorisoriikollisuuden riskitekijöistä. Sen taustalla voi olla mielenterveysongelmia, taloudellista huono-osaisuutta tai heikkoja sosiaalisia suhteita. Syrjäytyminen tarkoittaa, että yksilö tai yhteisö jää marginaaliin yhteiskunnan hyväksymistä elämäntavoista ja resursseista, mikä usein heikentää yhteyksiä kontrolloiviin instituutioihin, kuten perheeseen ja kouluun. Tutkimukset osoittavat, että syrjäytyminen ja rikollisuus ovat keskenään vahvasti sidoksissa: syrjäytyminen voi lisätä rikollisuutta, mutta rikollinen toiminta voi myös johtaa myöhempään syrjäytymiseen. (Sutela 2024, 17.) Tämä kierre osoittaa, kuinka tärkeää on ennaltaehkäisevien toimien kohdistaminen syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.

Sosiaalisten tukiverkostojen vahvistaminen on keskeinen strategia nuorten syrjäytymisen ja rikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaalityön näkökulmasta tämä tarkoittaa esimerkiksi perheiden tukemista, koulunkäynnin edistämistä ja harrastusmahdollisuuksien tarjoamista. Sutelan (2024, 18) mukaan poliisit ja sosiaalityöntekijät ovat perinteisesti pitäneet kasvatus- ja elinympäristöä keskeisinä nuorisoriikollisuuden syinä. Poliisit korostavat usein lähiyhteisön ja perheen merkitystä, kun taas sosiaalityöntekijät näkevät laajemmat

yhteiskunnalliset tekijät rikollisuuden taustalla. Tämä kertoo siitä, että nuorisoriikollisuutta on tarkasteltava sekä mikro- että makrotason ilmiönä. (Mt.)

Rooneyn ym. (2024, 10) tekemän tutkimuksen mukaan keskeisimmäksi nuorisoriikollisuuden riskitekijäksi nousee päihteiden käyttö. Myös heikko koulumenestys osoittautui merkittäväksi riskitekijäksi: nuoret, joilla on heikko akateeminen suoriutuminen, ajautuvat todennäköisemmin rikolliseen toimintaan, mikä korostaa koulutuksen tukemisen ja varhaisen puuttumisen merkitystä. Lisäksi puutteellinen vanhempien valvonta lisäsi huomattavasti nuorten riskiä ajautua rikollisuuteen. Vastaavasti myös Mielityisen ym. (2022, 29) mukaan vanhempien harjoittama puutteellinen sosiaalinen kontrolli ja valvonta on keskeinen tekijä nuorisoriikollisuuden selittämisessä. Lisäksi Rooneyn ym. (2024, 10) tutkimuksessa tuli esille, että sosiaalinen huono-osaisuus – kuten alhainen tulotaso, työttömyys ja asuminen heikommilla asuinalueilla – liittyi vahvasti korkeampaan rikollisuuden tasoon nuorten keskuudessa.

Vaikka riskitekijät lisäävät rikollisuuden todennäköisyyttä, suojaavat tekijät voivat lieventää niiden vaikutuksia. Haapasalon (2006, 146–148) mukaan suojaavat tekijät voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: yksilöllisiin ominaisuuksiin, myönteisiin elämäntapahtumiin ja perheympäristöön. Esimerkiksi tietyt temperamentti piirteet, kuten ujous ja vetäytyvyys, voivat suojata rikolliselta kehitykseltä. Sukupuolella on myös merkitystä, sillä pojilla on suurempi riski antisosiaaliseen käyttäytymiseen kuin tytöillä. Myönteiset elämäntapahtumat, kuten koulussa menestyminen, mielekäs harrastus tai terapeutin interventio, voivat kompensoida riskitekijöitä. Vakaa ja turvallinen kiintymyssuhde perheessä, johdonmukaiset kasvatustavat sekä hyvä vanhemmuus ovat tärkeitä suojaavia tekijöitä nuoren kehitykselle. Myös muiden aikuisten, kuten opettajien ja harrastusohjaajien, tuki voi toimia suojaavana tekijänä. (Mt.)

On tärkeää huomioda, että suurin osa lapsista, jotka altistuvat riskitekijöille, eivät syylisty rikoksiin. Tämä voi johtua siitä, että heidän kokemansa riskitekijät ovat olleet lievempiä, harvinaisempia tai ajoittuneet eri kehitysvaiheeseen. Vaikka riskitekijöistä ja niiden vaikutuksista on runsaasti tutkimustietoa, vähemmän tiedetään siitä, miten psykososiaaliset mekanismit vaikuttavat rikollisuuden kehittymiseen. Esimerkiksi perheeseen kohdistuva varhainen interventio voi ehkäistä rikollista kehitystä, mutta suojaavien mekanismien tunnistaminen on vielä puutteellista. (Haapasalo 2006, 146.)

Interventioiden merkitys nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä on keskeinen. Schalinin (2019, 28) katsauksen mukaan interventiot kattavat laajan keinovalikoiman, joiden avulla nuori

rikoksentekijä voidaan ohjata vaihtoehtoisiin toimenpiteisiin rikosoikeudellisten seuraamusten sijaan. Interventioiden tavoitteena on vaikuttaa nuoren käyttäytymiseen, sosiaaliseen ympäristöön, sosiaalisiin taitoihin sekä kognitiivisiin tekijöihin. Interventioiden kirjo on laaja, ja niiden toteutustavat vaihtelevat eri maiden käytäntöjen mukaisesti. Kenttä on monipuolinen, ja nuorten ohjaamiseen interventioiden pariin sovelletaan erilaisia lähestymistapoja riippuen paikallisista olosuhteista ja lainsäädännöstä.

2.3 Nuorten rikoksiin puuttuminen

Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen ovat keskeisiä teemoja sekä oikeuspolitiikassa että sosiaalityössä. Tutkimuskirjallisuudessa on laajasti käsitelty sitä, miten rikoksiin puuttumisen strategiat voivat vaikuttaa nuorten rikoskäyttäytymiseen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Keskeistä on ymmärtää, että nuorisorikollisuuden ehkäisy ei rajoitu pelkästään rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, vaan se edellyttää laajempaa yhteiskunnallista ja rakenteellista lähestymistapaa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi varhaisen puuttumisen ohjelmia, moniammatillista yhteistyötä ja yksilöllisesti räätälöityjä tukitoimia, joiden avulla voidaan vaikuttaa rikoskäyttäytymisen taustalla oleviin tekijöihin. (Mielityinen ym. 2022, 34; Kaakinen & Näsi 2021, 16; Sutela 2024, 20; Haapasalo 2006, 148; Sambou & Piispa 2019, 14; Ekberg 2010, 9.)

Nuorten väkivaltarikollisuuden ehkäiseminen edellyttää kohdennettuja oikeuspoliittisia ja ennaltaehkäiseviä toimia. Näiden toimien tehokas toteuttaminen edellyttää, että nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen taustalla olevat tekijät tunnistetaan tarkasti. (Mielityinen ym. 2022, 34.) Kaakinen ja Näsi (2021, 15–16) toteavat, että toistuvasti rikoksia tekeville nuorille ei ole onnistuttu kehittämään yksiselitteisen tehokkaita tukimuotoja. Kuitenkin interventiot, jotka on erityisesti kohdennettu toistuvasti vakavia rikoksia tekeville nuorille, ovat keskeisessä roolissa, jos tavoitteena on vähentää rikosten määrää ja estää nuorten ajautuminen pysyväälle rikolliselle polulle. Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja sen ymmärtämisen näkökulmasta onkin erityisen tärkeää tuottaa tarkempaa tutkimustietoa niistä tekijöistä, jotka selittävät muutoksia rikoskäyttäytymisessä kaikkein rikosaktiivisimmissa nuorten ryhmissä.

Sutela (2024, 19–20) toteaa myös, että nuorisorikollisuuden ehkäisyssä varhaisen puuttumisen merkitystä on korostettu. Kasvuympäristön riskitekijät, joita ovat vanhempien mielenterveysongelmat, päihteiden käyttö ja rikollisuus, vaikuttavat merkittävästi nuorten

rikoskäyttäytymiseen. Esimerkiksi lapsen vanhempien sairastama masennus voi estää heitä tarjoamasta lapsilleen tarvittavaa tukea ja johdonmukaisia kasvatuksellisia käytäntöjä. Tämä voi hidastaa lapsen normaalia kasvua ja kehittymistä. Tunne-elämän ja kognitiivisten taitojen kehityksen viivästyminen voi osaltaan lisätä käytöshäiriöiden, heikon koulumenestyksen ja sopeutumisvaikeuksien riskiä kouluyhteisössä. Tämä voi johtaa oppimisvaikeuksiin, käytösongelmien pahenemiseen ja kasvattaa todennäköisyyttä ajautua varhaisessa vaiheessa rikolliseen toimintaan.

Haapasalo (2006, 148) painottaa, että tehokkaan rikollisuuden ehkäisyn kannalta on keskeistä tunnistaa ja ymmärtää riskitekijät sekä suojaavat tekijät. Tämä viittaa siihen, että pelkkä rikollisen käyttäytymisen seurausten hallinta ei ole riittävää, vaan tarvitaan ennaltaehkäiseviä toimia, jotka puuttuvat ilmiön taustalla vaikuttaviin mekanismeihin. Tutkimus osoittaa, että ennaltaehkäisevien ohjelmien tulisi kohdistua varhaislapsuuteen, keskittyä merkittävimpiin riskitekijöihin ja olla pitkäkestoisia, mieluiten kattaen lapsen ensimmäiset viisi elinvuotta. Tämä perustuu käsitykseen, että varhaiset vuodet ovat kriittisiä kehityksen kannalta ja että tässä vaiheessa annetut tukitoimet voivat estää haitallisten kehityspolkujen syntymistä. Kansainvälisissä tutkimuksissa tutkijat, kuten Olds ym. (1998), ovat osoittaneet, että riskiperheisiin kohdistetut kotikäynnit lapsen syntymän jälkeen ja varhaisvuosina voivat tuottaa myönteisiä tuloksia. Tämä tukee ajatusta siitä, että perheinterventiot voivat olla yksi tehokkaimmista keinoista ehkäistä rikollisuuden kehittymistä pitkällä aikavälillä. Lisäksi ennaltaehkäisevien toimien kohdistaminen yleisiin riskitekijöihin voi samalla vähentää muiden psykososiaalisten ongelmien, kuten koulunkäyntiin liittyvien vaikeuksien ja mielenterveysongelmien, esiintymistä myöhemmässä elämässä. Kyseinen näkökulma korostaa sitä, että rikollisuuden ehkäisy ei ole vain yksilökohtainen prosessi, vaan sillä on laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. (Mt.)

Samboun ja Piispan (2019, 12) kehittämän toimintamallin mukaan nuoren tilanteen kokonaisvastuu on viranomaisilla. Toimintamalli sisältää palvelut, jotka tarjoavat nuorille tukea, sekä rikoksia tekevien nuorten kanssa toimivien järjestöjen tuen. Lisäksi toimintamallissa hyödynnetään rikosseuraamusalan asiantuntemusta. Mallissa painotetaan seuraavia viittä keskeistä periaatetta:

1. Nuori ja hänen yksilölliset tarpeensa ovat toiminnan keskiössä.
2. Nuoren tilanteen arviointi toteutetaan perusteellisesti, jotta hän saa juuri hänen tarpeitaan vastaavat palvelut.
3. Yksi viranomainen vastaa kokonaisvaltaisesti tuen ja palveluiden järjestämisestä nuorelle.
4. Viranomaisyhteistyön ohella järjestötoimijat voivat olla nuoren tukena.

5. Nuoren tukihenkilöille tarjotaan tehtävänsä asianmukainen koulutus.

Samboun ja Piispan (2019, 13) kehittämä toimintamalli perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön, joka varmistaa nuoren tilanteen kokonaisvaltaisen arvioinnin sekä tarvittavan tuen tarjoamisen. Tavoitteena on tukea nuorta kohti rikoksetonta ja päihteetöntä elämää. Mallissa jokaiselle nuorelle nimetään yksi vastuutyöntekijä (esimerkiksi sosiaalityöntekijä, sosiaalihoaja tai rikosseuraamusalan ammattilainen), joka vastaa nuoren tilanteesta ja huolehtii tarvittavien moniammatillisten palveluiden koordinoinnista. Vastuutyöntekijä tukee nuorta koko prosessin ajan, varmistaen muun muassa rikosprosessiin liittyvän tuen ja muiden tukipalveluiden järjestämisen sujuvuuden.

Toimintamalli kattaa laajasti eri lainsäädäntöön perustuvat palvelut ja tukitoimet, jotka on suunnattu erityisesti sosiaalihuollon ja rikosseuraamusjärjestelmän piirissä oleville asiakkaille. Se sisältää sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:ssä määritellyt sosiaalipalvelut, lastensuojelulain (417/2007) mukaiset tukitoimet ja palvelut, mukaan lukien jälkihuolto, sekä yhdyskuntaseuraamuksiin (273/2019) ja vankeusrangaistuksiin (767/2005) liittyvät palvelut. Mallin tavoitteena on tarjota kokonaisvaltaista tukea eri elämäntilanteissa oleville asiakkaille, edistää heidän hyvinvointiaan ja ehkäistä syrjäytymistä. (Sambou & Piispa 2019, 13–14.)

Toimintamalli sisältää myös rikosprosessin ja seuraamusten käsittelyyn liittyvää osaamista sekä koulunkäynnin tukemista. Nuorten käytettävissä ovat lisäksi kunnalliset nuorisopalvelut sekä muut tukipalvelut, kuten tukiasunnot, vertaisryhmätoiminta ja järjestöjen tarjoamat palvelut, jotka on paikallisesti sovittu. Näistä palveluista vastuuhenkilö voi koota nuoren tarpeisiin räätälöidyn tukipaketin. Rikosasioiden parissa työskentelevien ammattilaisten tehtäviin kuuluu erityisesti sosiaalihojaus, perhetyö ja nuoren sosiaalinen kuntoutuminen, mutta heidän tehtäviinsä kuuluu myös päivystyspuhelimien pitäminen rikosasioiden osalta. Tämä työskentelytapa ohjaa työntekijöiden näkökulmaa ja tapaa kohdata nuoret. (Sambou & Piispa 2019, 14.)

Nuorisorikollisuuteen puututaan myös Ankkuritoiminnalla. Ankkuritoiminta on moniammatillinen yhteistyömuoto, jonka tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia, ehkäistä rikollisuutta ja katkaista jo alkanut rikoskierre. Toimintaa toteuttaa ankkuritiimi, johon kuuluu yleensä asiantuntijoita eri aloilta, kuten poliisista, sosiaali- ja terveystieteiden palveluista sekä nuorisotyöstä. Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksella toteutettavassa ankkuritoiminnassa ryhmässä on poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja tarpeen

mukaan myös nuorisotyöntekijä. Näiden alojen asiantuntemusta voidaan tarvittaessa järjestää muillakin tavoilla ankkuritoiminnan käyttöön. Tiimin tavoitteena on tavata nuori ja hänen huoltajansa varhaisessa vaiheessa, jotta nuorelle voidaan tarjota hänen elämäntilanteensa vaatimaa tukea ja ohjata hänet tarvittaessa muiden tukipalveluiden piiriin. (Ankkuritoiminnan käsikirja.)

Vertaillen Ankkuritoimintaa sekä Samboun ja Piispan (2019) kehittämää toimintamallia voidaan todeta, että keskeinen ero liittyy vastuunjakoon ja palveluiden järjestämiseen. Ankkuritoiminta perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön, jossa poliisi, sosiaalityö, terveydenhuolto ja nuorisotoimi tekevät yhdessä työtä nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi ja rikoskierteen katkaisemiseksi. Samboun ja Piispan (2019, 14) toimintamallissa puolestaan korostetaan sitä, että yhdellä viranomaisella on kokonaisvastuu nuoren tilanteesta ja palveluiden järjestämisestä. Tämä vastuutyöntekijä voi olla esimerkiksi sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja tai rikosseuraamusalan ammattilainen, joka huolehtii siitä, että nuori saa juuri hänen tarpeisiinsa vastaavaa tukea.

Sosiaalityön rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä korostuu erityisesti varhaisessa puuttumisessa. Varhainen puuttuminen, vuorovaikutteinen työskentely ja yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ovat keskeisiä keinoja tässä työssä. Varhainen puuttuminen tarkoittaa, että nuorten ongelmiin reagoidaan heti, ennen kuin rikollisuus ehtii syventyä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että nuoret, jotka saavat tukea jo varhaisessa vaiheessa, eivät kehitä rikollista identiteettiä yhtä helposti ja pystyvät usein kääntymään pois rikollisuuden polulta. Vuorovaikutteinen työskentely puolestaan painottaa nuoren oman äänen ja kokemusten kuulemistakin, mikä lisää hänen sitoutumistaan muutokseen. Lisäksi moniammatillinen yhteistyö, jossa poliisi, koulu ja muut viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä, mahdollistaa nuoren tilanteen kokonaisvaltaisen huomioimisen ja tarjoaa laajemman tukiverkon hänen kehitykselleen ja hyvinvoinnilleen. (Ekberg 2010, 8–10.)

3 SOSIAALISEN KONTROLLIN TEORIA

3.1 Kontrolliteorian määritelmä

Sosiaalisen kontrollin teoria on yksi merkittävimmistä kriminologisista lähestymistävoista rikollisen käyttäytymisen selittämisessä. Sen perusajatus on, että ihmiset ovat luonnostaan taipuvaisia rikkomaan normeja, elleivät heitä pidättelee sosiaaliset sidokset ja kontrollimekanismit. Teorian mukaan rikollisuutta ei tarvitse selittää yksilön motivaation kautta, vaan keskiössä on tarkastella, kuinka sosiaaliset siteet ja rakenteet estävät lainvas-taista käyttäytymistä. (Kivivuori 2008, 200–201.)

Yksi tunnetuimmista kontrolliteorian kehittäjistä on Travis Hirschi (1969), joka esitti, että rikollinen toiminta johtuu yksilöiden heikoista sosiaalisista siteistä yhteiskuntaan. Näitä siteitä muodostavat niin yksilöiden sosiaaliset verkostot kuin yhteiskunnan tärkeät instituutiot, ja juuri näihin sidoksiin teoria pohjautuu. Hirschin mukaan rikollisuus ei synny niinkään yksilöiden motivaatiosta, vaan siitä, kuinka vahvat kontrollimekanismit estävät normien rikkomista. (Kivivuori, Aaltonen, Näsi, Suonpää & Danielsson 2018, luku 5.3.)

Hirschi esitti teoksessaan neljä tekijää, jotka vaikuttavat siihen, kuinka sosiaalinen kontrolli voi vähentää rikollisuutta:

1. **Emotionaaliset siteet** muihin ihmisiin, joiden reaktioita arvostamme, voivat vähentää rikollista käyttäytymistä.
2. **Sitoutuminen** yhteiskunnan hyväksymiä instituutioita ja valintoja kohtaan vähentää rikollisuuden riskiä.
3. **Ajan viettäminen laillisten aktiviteettien** ja harrastusten parissa voi estää rikollista käyttäytymistä.
4. **Usko lain noudattamiseen** vahvistaa yksilön sidosta yhteiskunnan normeihin ja toimii sosiaalisen kontrollin välineenä.

Kontrolliteorian perusväittämä voidaan muotoilla myös käänteisesti: yksilö, joka ei ole emotionaalisesti sidoksissa normeja noudattaviin ihmisiin eikä usko lain tärkeyteen, on alttiimpi rikolliselle käyttäytymiselle (Kivivuori 2006, 166–167).

Kriminologiset teorit, kuten itsekontrolli- ja sosiaalisen kontrollin teorit, ovat laajasti sovellettavissa nuorten rikoskäyttäytymiseen. Esimerkiksi viharikoksissa ja internet-ym-päristön rikollisessa käyttäytymisessä on korostettu matalan itsekontrollin merkitystä.

Sosiaalisen kontrollin osalta on erityisesti tutkittu perheen roolia: puutteellisen perheen sosiaalisen kontrollin on havaittu olevan merkittävä tekijä rikollisen käyttäytymisen taustalla (Ellonen 2022, 72). Kaakinen ja Näsi (2021, 6) huomauttavat, että nuorten rikoskäyttäytymistä on tutkittu laajasti, ja monet tärkeät kriminologian teoriat ovat saaneet alkunsa nuorisoriikollisuuden tutkimuksesta. Näihin kuuluu muun muassa itsekontrolliteoria (Gottfredson & Hirschi, 1990), sosiaalisen kontrollin teoria (Hirschi, 1969) ja oppimisteoria (Sutherland, 1939).

Kivivuoren (2006, 165–166; 2008, 188–189) mukaan sosiaalinen kontrolli on keskeinen selittäjä lainkuuliaisuudelle, kun taas sen heikkous tai puute voi johtaa rikolliseen käyttäytymiseen. Yksilöiden ja ryhmien rikollisuuden ero liittyy siihen, kuinka paljon sosiaalista kontrollia heihin kohdistuu ja kuinka tehokkaasti se estää rikollista toimintaa. Sosiaalisen kontrollin teoria korostaa, että tehokas kontrolli tulee yhteisön muilta jäseniltä, ei yksilön omasta tahdosta. Rikollisuus syntyy, kun yksilö etäännyy yhteisön tarjoamista sosiaalisista siteistä. Sosiaalisen kontrollin teorian ymmärtämiseksi on tärkeää erottaa virallinen (formaalinen) ja epävirallinen (informaalinen) kontrolli. Virallinen kontrolli perustuu yhteiskunnan normeihin, kuten koulun sääntöihin ja rikoslakiin, sekä niiden noudattamista valvoviin tahoihin. Epävirallinen kontrolli taas ilmenee arkielämän vuorovaikutuksessa ilman virallisia sääntöjä. Esimerkiksi nuoren ystävien paheksunta rikoksesta on epävirallista kontrollia, samoin kuin vanhempien asettamat rajat ja seuraamukset.

3.2 Sosiaalisen kontrollin teoria nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä

Nuorten rikollisuuden tutkimuksessa sosiaalisen kontrollin teorialla on ollut erityisen keskeinen asema. Nuoruusikä on elämänvaihe, jossa yksilön suhde yhteiskuntaan ja sen normeihin on vielä muovautumassa, ja tämän vuoksi erilaiset sosiaaliset kontrollimekanismit – kuten perheen, koulun ja vertaisryhmien vaikutus – ovat keskeisiä rikoskäyttäytymisen ennaltaehkäisyssä. Kriminologisessa tutkimuksessa on myös havaittu, että puutteellinen sosiaalinen kontrolli on yksi merkittävimmistä nuorten rikoskäyttäytymistä selittävistä tekijöistä. Tämän takia nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä sosiaalisen kontrollin teoriasta on muodostunut keskeinen viitekehys, jonka avulla voidaan tarkastella rikollisuuden vaikuttavia tekijöitä sekä keinoja puuttua rikoskäyttäytymiseen ennen sen vakiintumista. (Kivivuori 2006, 167; Sutela 2024, 70.)

Sutelan (2024, 70) mukaan sosiaalinen kontrolli voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: viralliseen ja epäviralliseen kontrolliin. Molemmat kontrollimuodot vaikuttavat nuorten

käyttäytymiseen, mutta niiden toimintamekanismit eroavat toisistaan. Virallinen sosiaalinen kontrolli perustuu yhteiskunnan institutionaalisiin rakenteisiin, kuten lainsäädäntöön, oikeusjärjestelmään ja poliisitoimintaan, jotka määrittelevät rikolliselle toiminnalle selkeät seuraamukset ja pyrkivät ennaltaehkäisemään rikoksia valvonnan ja rangaistusten kautta.

Epävirallinen sosiaalinen kontrolli puolestaan ilmenee arkielämän sosiaalisissa suhteissa ja yhteisöllisissä normeissa, jotka ohjaavat yksilöiden käyttäytymistä ilman virallisia sääntöjä ja rangaistuksia. Perhe, koulu ja naapurusto ovat keskeisiä epävirallisen kontrollin lähteitä, sillä ne tarjoavat nuorille mallin normatiivisesta käyttäytymisestä ja tukevat heidän sosiaalistumistaan yhteiskunnan jäseniksi. Perheellä on erityisen merkittävä rooli nuoren kehityksessä, sillä vanhemmat voivat kasvatuksellaan vahvistaa lapsensa sidosta yhteiskunnan normeihin ja ehkäistä rikoskäyttäytymistä. Koulut ja opettajat voivat tukevat tätä prosessia tarjoamalla nuorille rakenteita, joita kautta he oppivat yhteiskunnallisia sääntöjä ja normeja. Lisäksi naapurustojen sosiaaliset verkostot voivat toimia rikollisuutta ehkäisevänä tekijänä luomalla yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisöllistä valvontaa. (Sutela 2024, 70.)

Kivivuori (2006, 167) tukee Sutelan (2024, 70) näkemystä siitä, että kontrolliteorian tutkimus on keskittynyt erityisesti sosiaalisten instituutioiden rooliin rikollisuuden ehkäisyssä. Hänen mukaansa erityistä huomiota on kiinnitetty siihen, kuinka työ ja perhe voivat vähentää rikoskäyttäytymisen riskiä erityisesti yksilöillä, joilla on alttius rikollisuuteen. Lisäksi on tutkittu, millaiset kontrollimekanismit voivat estää rikollisuuden ilmenemistä tilanteissa, joissa yksilölliset riskitekijät lisäävät rikollisen käyttäytymisen todennäköisyyttä. Näiden näkökulmien pohjalta voidaan todeta, että nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisy edellyttää kokonaisvaltaista ymmärrystä siitä, kuinka virallinen ja epävirallinen kontrolli yhdessä luovat suojaavia rakenteita nuorten elämään.

3.3 Perheen vaikutus nuorisoriikollisuuteen

Useiden tutkimusten mukaan perheellä on keskeinen rooli nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Vanhempien tarjoama valvonta, emotionaalinen tuki ja myönteinen kasvuympäristö voivat merkittävästi vähentää rikollisuuden riskiä. Perherakenteen, sosioekonomisten tekijöiden ja vanhemmuuden laadun ymmärtäminen on siten olennaista kehitettäessä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, jotka tukevat nuorten hyvinvointia ja ehkäisevät

rikoskäyttäytymistä. (Kivivuori 2008, 190; Salmi 2005, 83; Heiskanen & Aaltonen & Pitkänen & Suonpää & Martikainen 2024, 39; Azaami & Valek & Ponce & Zare 2023, 11.)

Kivivuoren (2008, 190) mukaan vanhempien epävirallisen kontrollin ulottuvuus, kuten tietoisuus nuoren vapaa-ajanvietosta ja sosiaalisista suhteista, voi vähentää rikollisen käyttäytymisen riskiä. Kun vanhemmat tietävät, kenen kanssa nuori viettää aikaansa, se voi toimia suojaavana tekijänä rikollista käyttäytymistä vastaan. Salmi (2005, 83) tukee tätä näkökulmaa korostamalla, että vanhempien valvonta ja emotionaalinen tuki ovat yhteydessä nuorten rikoskäyttäytymiseen. Vanhempien tarjoama tuki, kuten kannustaminen ja turvallisen kasvuympäristön luominen, voi osaltaan ehkäistä nuoren ajautumista rikollisuuden pariin. Näin ollen vanhempien rooli on merkittävä sekä nuoren käyttäytymisen ohjaamisessa että rikollisuutta ennaltaehkäisevien suojaavien tekijöiden vahvistamisessa. Salmen (2005, 104) tekemän tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että vanhempien kontrollilla ei ole suoraa yhteyttä nuorten rikoskäyttäytymiseen, vaikka vanhempien tuki osoittautui merkittäväksi tekijäksi rikoskäyttäytymisessä. Kyseinen havainto voi selittyä sillä, että kontrollin ja tuen mittaaminen erillisinä ilmiöinä on haastavaa, sillä ne ovat osittain toisiinsa kietoutuneita. Lisäksi nuorten ikävaihe vaikuttaa vanhempien rooliin: 15–16-vuotiailla kontrollin merkitys saattaa jo väistyä tasaveroisemman vuorovaikutuksen ja rohkaisun tieltä, mikä heijastuu myös rikoskäyttäytymiseen.

Salmen (2005, 105) tutkimuksessa tarkasteltiin myös perherakenteen vaikutusta osana rakenteellisia tekijöitä, mutta sen voidaan nähdä liittyvän myös sosiaaliseen pääomaan. Colemanin (1988) mukaan yhden vanhemman perheellä on vähemmän sosiaalista pääomaa verrattuna ydinperheeseen, jossa molemmat vanhemmat voivat panostaa lapseen. Tämä saattaisi näkyä nuorten vähäisempänä rikoskäyttäytymisenä. Toisaalta uusperheissä tukevien aikuisten määrä voi olla suurempi kuin ydinperheessä. Tutkimuksessa havaittiin, että ydinperheeseen kuulumisen yhdistyi matalampaan rikollisuusriskiin myös silloin, kun sosiaalisen pääoman tekijät ja perheen taloudellinen tilanne vakioitiin. Tämä viittaa siihen, että ydinperheeseen liittyy muita rikoskäyttäytymistä ehkäiseviä tekijöitä, joita tulisi tutkia tarkemmin.

Heiskasen, Aaltosen, Pitkäsen, Suonpään ja Martikaisen (2024, 39) mukaan väkivaltaa ja muita rikoksia tekevät nuoret ovat usein lähtöisin sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevista perheistä verrattuna ikätovereihinsa. Heidän vanhemmillaan on keskimääräistä useammin matala koulutustaso, työttömyystaustaa ja taloudellisia vaikeuksia.

Lisäksi lastensuojelun sijoitukset, jotka heijastavat kasvuympäristön haasteita ja lapsen riskikäyttäytymistä, ovat rikoksia tehneillä nuorilla yleisempiä kuin muilla nuorilla.

Myös Azaamin, Valekin, Poncen ja Zaren (2023, 11) sekä Svenssonin ja Oberwitlerin (2021, 335) tutkimuksissa todetaan, että perhesuhteiden ja rikollisen käyttäytymisen välinen yhteys on vakiintunut tutkimustuloksissa, mikä osoittaa, että huonot suhteet vanhempiin ovat vahvemmin yhteydessä myös nuorten rikollisuuteen. Erityisesti ongelmalliset perheolosuhteet, kuten perheväkivalta, haitalliset lapsuudenkokemukset ja ankara kasvatustyyli, ovat yleisiä taustatekijöitä nuorilla, jotka oireilevat rikollisesti. Vanhempien ja nuorten välisillä konflikteilla on todettu olevan sukupuolesta riippuvia vaikutuksia, ja interventioita suunniteltaessa tulisi huomioida, miten seuraukset voivat vaihdella sukupuolen mukaan. Tutkimusten mukaan tytöt ovat alttiimpia vanhempien käyttäytymisen vaihteluille – esimerkiksi lämpimyden ja vihamielisyyden vuorottelulle – mahdollisesti siksi, että heidän ihmissuhdeorientaationsa on korostuneempi verrattuna poikiin. Perhekonfliktien vaikutus säilyy merkittävänä myös vankeustuomion jälkeen, sillä vapautumisen jälkeiset perheensisäiset ristiriidat on yhdistetty korkeampaan rikoksen uusi-
misriskiin. (Mt.)

4 SOSIAALINEN PÄÄOMA

4.1 Sosiaalisen pääoman määritelmä

Sosiaalinen pääoma viittaa yhteiskunnassa ja yksilön elämässä syntyviin resursseihin ja verkostoihin, jotka muodostuvat ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Se tukee yksilöiden pyrkimyksiä saavuttaa haluamiaan tavoitteita ja voi ilmetä monin tavoin, kuten äänestämisenä, yhteiskunnallisena vaikuttamisena tai osallistumisena yhdistysten, harrastusseurojen ja vapaaehtoistoiminnan toimintaan. Sosiaalinen pääoma näkyy myös arkisessa kanssakäymisessä, kuten ystävien ja naapureiden välisissä suhteissa, sekä yhteisön resursseissa, kuten luottamuksessa ja normeissa. Tällainen yhteisöllisyys voi tuottaa merkittävää hyvinvointia, joka ilmenee muun muassa parempana terveydentilana, taloudellisenä vakautena, korkeampina koulutussaavutuksina ja matalampana rikollisuutena. (Salmi 2005, 71.)

Sosiaalisen pääoman käsite on kehittynyt pitkälti yhteiskuntatieteiden historiassa. Yhteisön voimaan liittyvät ajatukset ovat olleet esillä jo antiikin aikaisista filosofisista pohdinnoista ja ulottuvat jopa varhaisimpiin kirjallisiin teksteihin. Sosiaalisen pääoman käsitteen käyttö alkoi kehittyä ensimmäisen kerran yli sata vuotta sitten. Lyda Hudson Hanifan kuvasi sosiaalista pääomaa ihmisten välisen hyvän tahdon, perheiden ja yksilöiden sosiaalisen vuorovaikutuksen ilmentymänä vuonna 1916. Hanifan liitti käsitteen erityisesti amerikkalaisten maaseutuyhteisöjen koululaitosten uudistamispyrkimykseen. 50- ja 60-luvuilla kanadalaiset sosiologit sekä yhdysvaltalainen kaupunkiteoreetikko Jane Jacobs hyödynsivät sosiaalisen pääoman käsitettä kuvatakseen suurkaupunkien yhteisörakenteiden ja niiden heikkenemisen ilmiöitä. Sosiaalisen pääoman käsitteellisessä määrittelyssä voidaan erottaa kaksi pääasiallista näkökulmaa: yhteisöllinen ja institutionaalinen. Yhteisöllinen näkökulma korostaa yhteisöjen merkitystä ja painottaa ihmisten vapautta luoda sosiaalisia verkostoja spontaanisti sosiaalisen pääoman kasvattamiseksi. Institutionaalinen näkökulma taas korostaa valtion ja muiden instituutioiden roolia sosiaalisten verkostojen muodostumisessa ja sitä kautta sosiaalisen pääoman synnyssä. (Ellonen & Korhiamäki 2006, 223; Hyyppä 2002, 48; Salmi 2006, 188.)

Sosiaalisen pääoman teoria voidaan yleisesti jakaa kahteen pääsuuntaukseen: amerikkalaiseen ja ranskalaiseen. Amerikkalaisessa perinteessä keskeisiä vaikuttajia ovat James Coleman ja Robert Putnam. Ranskalaisen sosiaalisen pääoman tutkimuksen uranuurtaja puolestaan on Pierre Bourdieu. Bourdieu yhdistää sosiaalisen pääoman analyysissään kahteen muuhun pääoman muotoon: kulttuuriseen ja taloudelliseen pääomaan. Hänen

lähestymistapansa ei kuitenkaan aseta sosiaalista pääomaa keskiöön, vaan liittyy sen osaksi laajempaa yhteiskuntakritiikkiä. Bourdieun mukaan sosiaalinen pääoma liittyy läheisesti yhteiskunnan rakenteellisiin eriarvoisuuksiin ja valtarakenteisiin. Sen sijaan amerikkalainen koulukunta painottaa enemmän luottamusta, yhteisöllisyyttä ja kansalaisten aktiivista osallistumista. Viimeaikainen tutkimus sosiaalisen pääoman ja rikollisuuden yhteyksistä on pääosin nojautunut amerikkalaiseen perinteeseen. (Salmi 2005, 71–72.)

Nuoruus on vaihe, jossa yksilö rakentaa sosiaalisia suhteita, kehittää arvomaailmaansa ja maailmankuvaansa sekä näiden myötä kerryttää sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma ei ole vain yksilöllinen ominaisuus, vaan se rakentuu vuorovaikutuksessa eri sosiaalisten ympäristöjen kanssa. Erityisesti perhe, koulu ja laajempi yhteisö ovat keskeisiä konteksteja, joissa nuoret kerryttävät ja hyödyntävät sosiaalista pääomaa. (Helve, Honkasalo, Kuusisto, Louhivuori & Kokkonen 2005, 197.)

Colemanin mukaan nuorten sosiaalinen pääoma ilmenee kolmella tasolla: perheessä, koulussa ja yhteisössä. Perhetason sosiaalinen pääoma näkyy vanhempien läsnäolona kotona sekä heidän kiinnostuksenaan lastensa elämää kohtaan. Koulutason sosiaalinen pääoma rakentuu opiskelijoiden keskinäisistä suhteista sekä heidän ja opettajien välisestä vuorovaikutuksesta. Yhteisötason sosiaalinen pääoma puolestaan riippuu yhteisön rakenteesta ja sen sulkeutuneisuuden asteesta. Sulkeutunut yhteisö voi tarjota suojatun ympäristön, jossa palveluksia vaihdetaan vastavuoroisuuden periaatteella ja jossa yhteisten sääntöjen ja normien luominen on helpompaa. Coleman korostaa erityisesti kodin, koulun ja vanhempien verkostojen merkitystä keskeisinä sosiaalisen pääoman lähteinä. Hänen työnsä on ollut keskeinen amerikkalaisen sosiaalisen pääoman tutkimussuuntauksen kehityksessä, ja se on merkittävästi vaikuttanut käsitteen teoreettiseen määrittelyyn sekä sen operationalisointiin empiirisessä tutkimuksessa. (Haanpää & Tuominen 2021, 619; Salmi 2005, 72.)

Colemanin näkemykset tarjoavat hyödyllisen viitekehyksen tarkasteltaessa nuorten sosiaalisen pääoman muodostumista. Myös Helve ym. (2005, 197) korostavat, että nuoruudessa sosiaalinen pääoma rakentuu normien, sosiaalisten verkostojen ja ihmissuhteiden kautta. Nuoret kerryttävät sosiaalista pääomaa sekä perhepiirissä että perheen ulkopuolissa yhteisöissä, ja nämä ympäristöt vaikuttavat heidän kognitiiviseen ja sosiaaliseen kehitykseensä. Tämä osoittaa, että sosiaalinen pääoma on monitasoinen ilmiö, jossa eri kontekstit ja vuorovaikutussuhteet muovaavat nuoren identiteettiä ja yhteiskunnallista osallisuutta.

4.2 Sosiaalisen pääoman merkitys nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä

Sosiaalinen pääoma on keskeinen käsite nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä, sillä se liittyy yksilön ja yhteisön kykyyn tukea lainkuuliaista käyttäytymistä ja ehkäistä rikollisuuden syntyä. Riikollisuutta käsittelevässä tutkimuksessa sosiaalinen pääoma on nähty sekä ehkäisevänä että riskitekijänä riippuen sen laadusta ja saatavuudesta. (Ellonen 2008, 165; Salmi 2006, 188–191.)

Sosiaalisen pääoman käsite on viime vuosina saanut jalansijaa myös rikollisuuden tutkimuksessa, erityisesti näkökulmassa, joka tarkastelee rikollisuuden sosiaalisia juuria. Riikollisuuden ja heikon sosiaalisen pääoman välillä on todettu yhteys usean tutkijan toimesta. Halpern (2005) tarkastelee tutkimuksessaan sosiaalisen pääoman rikollisuutta ehkäiseviä tekijöitä ja erottelee ne kolmeen eri tasoon. Yksilötasolla (mikrotaso) keskeisessä asemassa ovat vahvat henkilökohtaiset ihmissuhteet sekä kuuluminen yhteisöön, jotka voivat vahvistaa yksilön sitoutumista yhteiskunnan normeihin ja sääntöihin. Näiden tekijöiden katsotaan edistävän lainkuuliaisuutta tarjoamalla emotionaalista tukea, valvontaa ja mahdollisuuksia sosiaaliseen integraatioon. Mesotasolla, joka vastaa pieniyhteisön tasoa, merkityksellisiä ovat epävirallinen sosiaalinen kontrolli, vertaisryhmien piirteet, yhteisön normit ja verkostojen laajuus. Makrotasolla, eli laajemman yhteiskunnan tasolla, keskeisiä tekijöitä ovat yhteiset arvot, luottamus ja yhteistyötä tukevat normit. (Salmi 2006, 188, 190.)

Sosiaalisen pääoman vaikutukset rikollisuuteen voivat olla sekä ehkäiseviä että lisääviä. Epävirallinen sosiaalinen kontrolli ja sitoutuminen tukevat yhteisön kykyä valvoa jäseniään ja rakentaa yhteisön, jossa vallitsee sisäinen kontrolli. Tässä yhteisössä on asetettu yhteisiä päämääriä, joita ovat turvallisuus ja alhainen rikollisuus. Yhteisön jäsenet puuttuvat aktiivisesti järjestyshäiriöihin. Nuorilla rikollisuuden ja sosiaalisen pääoman välinen suhde on erityisen tärkeä, sillä nuoruus on altis rikoskäyttäytymiselle, mutta suurimmalle osalle nuorista rikokset ovat ohimenevä vaihe. Nuoruudessa sosiaaliset suhteet muuttuvat: vanhempien rooli vähenee ja muiden sosiaalisten ympäristöjen merkitys kasvaa. Tällöin sosiaalisen pääoman lähteet siirtyvät kodin ulkopuolelle ja nuoren ihmissuhteiden verkosto laajenee. (Salmi 2006, 191.)

Salmen (2006, 204) mukaan nuorilla sekä alhainen että negatiivinen sosiaalinen pääoma liittyyvät lisääntyneeseen rikoskäyttäytymiseen. Perheellä on keskeinen rooli positiivisen sosiaalisen pääoman kehityksessä ja perusluottamuksen rakentamisessa. Perhe tarjoaa perustan yksilön sosiaaliselle integraatiolle ja turvalliselle kasvu-ympäristölle. Lisäksi muut

ympäristöt, kuten koulu, toimivat tärkeinä lähteinä nuoren positiiviselle sosiaaliselle pääomalle ja yhteisöllisyyden tunteelle. Koulu voi tukea nuoren sosiaalista kehitystä tarjoamalla verkostoitumismahdollisuuksia ja vahvistamalla yhteisön ja vertaisryhmien merkitystä. Voidaan todeta, että nuoren positiivisten sosiaalisen pääoman lähteiden määrä vähentää negatiivisten tekijöiden vaikutusta hänen kehitykseensä. Mitä enemmän nuori altistuu kasvuaan ja kehitystään haittaaville riskitekijöille, kuten riittämättömälle tuelle, heikolle kontrollille tai aggressiivisuudelle, sitä todennäköisemmin hän ajautuu rikolliseen käyttäytymiseen. (Mt.)

Ellosen (2008, 165) tutkimuksen mukaan koulun sosiaalinen pääoma on tärkeässä roolissa nuorten rikollisen käyttäytymisen ennaltaehkäisyssä. Nuorten hyvinvointia edistävä kouluyhteisö voidaan kuvata tasa-arvoiseksi, sosiaalisesti tukevaksi ja kontrolloivaksi. Tällainen yhteisö perustuu vahvoihin yhteisöllisiin suhteisiin, joissa oppilaat tuntevat toisensa ja opettajalla on läheinen, luottamuksellinen suhde oppilaisiinsa. Tämän saavuttamiseksi koulussa on tärkeää lisätä yhteistä toimintaa, kuten ryhmätyöskentelyä ja yhteistyöprojekteja, jotka vahvistavat oppilaiden keskinäisiä suhteita ja yhteisöllisyyden tunnetta. Erityisesti aikuisen läsnäolo koulupäivän aikana on olennainen tekijä, sillä se luo turvallisen ja hallitun ympäristön, jossa oppilaat kokevat tukea ja huolenpitoa. Aikuisten rooli nuorten kehityksen tukemisessa on korostunut, sillä aikuisen läsnäolo ja osallistuminen voivat vaikuttaa merkittävästi nuorten käyttäytymiseen ja hyvinvointiin.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, millaiset tekijät ovat merkityksellisiä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä aiempien tutkimusten perusteella. Tarkastelun kohteena ovat erilaiset ennaltaehkäisevät keinot, joita on tunnistettu aiemmassa tutkimuksessa, ja erityisesti sosiaalityön näkökulma näihin keinoihin. Tutkimus pyrkii tarjoamaan kattavan kuvan niistä menetelmistä ja lähestymistavoista, jotka edistävät nuorten hyvinvointia ja vähentävät rikolliseen käyttäytymiseen liittyviä riskejä, tuoden esiin sosiaalityön roolin ja mahdollisuudet ennaltaehkäisevässä työssä.

Tutkimuskysymykseni on: *Millaiset tekijät ovat merkityksellisiä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä aiemman tutkimuksen perusteella?*

Tutkimuksessani fokusoidun erityisesti siihen, millaiset tekijät sosiaalisen kontrollin, sosiaalisen pääoman ja sosiaalityön näkökulmasta näyttäytyvät merkityksellisinä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä.

5.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Tutkimusmenetelmäksi valitsin kirjallisuuskatsauksen, jonka avulla kootaan, arvioidaan, tulkitaan ja yhdistetään aiempaa tutkimustietoa. Sen tavoitteena on tiivistää keskeinen tieto aiheesta, vastata tutkimuskysymyksiin ja luoda kriittinen synteesi aihepiiriä koskevan tutkimuskentän nykytilasta. Kirjallisuuskatsauksessa vertaillaan ja analysoidaan aiempia tutkimuksia kriittisesti, mikä auttaa tunnistamaan niiden vahvuuksia, heikkouksia ja rajoitteita. Tämä arvioiva lähestymistapa tarjoaa kokonaisvaltaisen ymmärryksen tutkittavasta ilmiöstä ja luo pohjan uusille tutkimuskysymyksille. (Vilkkä 2023, 11–12; Salminen 2011, 3–7.)

Kirjallisuuskatsauksia on eri tyyppisiä, kuten systemaattinen, integroiva ja narratiivinen kirjallisuuskatsaus (Salminen 2011, 7). Tässä tutkimuksessa on käytetty narratiivista eli kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, sillä se sopii tutkimukseni tavoitteisiin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa yleiskuvan muodostamisen tutkimusaiheesta ja tarjoaa vaikiintuneen, laajasti käytetyn menetelmän erityisesti yhteiskunnan ja ihmisten tutkimuksessa. Sen avulla voidaan tarkastella ilmiön yleisyyttä ja syventää ymmärrystä aiemmasta tutkimuksesta, mikä auttaa jäsentämään keskeisiä käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.

Lisäksi narratiivinen katsaus mahdollistaa ilmiön teoreettisten ja metodologisten taustojen tarkastelun sekä tutkimustiedon päivittämisen. (Vilkkä 2023, 21–22.)

Salmisen (2011, 7) mukaan narratiivinen kirjallisuuskatsaus on metodologisesti selkein ja yksinkertaisin katsausmenetelmä. Se on prosessina laajempi kuin muut kirjallisuuskat-saustyytit ja keskittyy aiempien tutkimusten keskeisten löydösten kokoamiseen ja analysointiin. Narratiivinen katsaus tarjoaa kokonaisvaltaisen näkemyksen tutkimusaiheesta ja auttaa hahmottamaan, mitä ilmiöstä jo tiedetään sekä millaisia käsitteitä siihen liittyy.

5.3 Aineiston keruu

Tutkimuksessani olen rajannut käsitteen nuorisorikollisuus koskemaan 15–18- vuotiaita nuoria, vaikka lain mukaan nuorisorikollisella tarkoitetaan alle 21- vuotiaita. Rajaan tutkimuksen koskemaan 15–18-vuotiaita, sillä kyseiseen ikäryhmään kuuluvat ovat rikoslain näkökulmasta samassa asemassa. Myös tutkimuskirjallisuudessa nuorisorikollisella tarkoitetaan usein juuri 15–18- vuotiaita. Sen sijaan rikoslain 3. luvun 4 § mukaan alle 15- vuotiaat nähdään yleensä lapsina, jotka syyllistyessään rikoksiin eivät ole kuitenkaan rikosoikeudellisessa vastuussa. Tutkimukseni aineiston olen rajannut koskemaan ainoastaan vuoden 2005 jälkeen julkaistuja tutkimuksia, jotta tutkimuksen aineisto on mahdollisimman ajantasaista ja relevanttia suhteessa nykytilanteeseen.

Aineistoni koostuu kansainvälisistä vertaisarvioituista artikkeleista ja tutkimuksista sekä suomalaisista väitöskirjoista. Olen kerännyt aineiston käyttämällä eri tietokantoja kuten: EBSCO, LUC-Finna sekä Finna. Aineistoa hakiessa hyödynsin myös eri hakukoneita, kuten: Google Scholar, Finna, Journal.fi sekä DOAJ (Directory of Open Access Journals).

Vertaisarvioidut artikkelit ja tutkimukset ovat saatavilla useista tieteellisistä tietokannoista, joihin on pääsy niin yliopiston verkkoportaalien kautta kuin avoimen pääsyn alustoilta esimerkiksi EBSCO ja LUC-Finna. Tutkimuksessani hyödynsin kyseisiä tietokantoja, sillä niiden avulla pystyin hakemaan tarkasti määritellyjä tutkimuksia, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin, ja näin varmistaa aineiston luotettavuuden ja tutkimuksen tieteellisen tason. Hakukoneet, kuten Google Scholar ja Journal.fi tarjoavat pääsyn eri julkaisuihin ja mahdollisesti myös maksuttomaan tieteelliseen sisältöön.

Aineistonhakuprosessissani olen käyttänyt menetelmänä sisäänotto- ja poissulkukriteerien määrittelyä. Kyseinen lähestymistapa mahdollistaa aineiston tehokkaan rajaamisen ja keskittymisen tutkimukseni kannalta olennaisiin lähteisiin. Valitsemani aineisto on

tarkoitukseen sopiva, koska se koostuu vertaisarvioituista tutkimuksista ja artikkeleista, jotka ovat alan asiantuntijoiden tarkastamia ja siten myös luotettavia. Aineistosta löytyvät materiaalit tarjoavat tieteellistä tietoa ja analyysejä sosiaalityöstä, nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisystä ja siihen liittyvistä yhteistyön käytännöistä muiden toimijoiden, kuten poliisin ja koulujen kanssa. Vertaisarvioitu aineisto on olennaista tutkimuksen tieteellisen laadun varmistamiseksi, sillä se takaa, että käytettävä tieto on perusteellisesti arvioitua ja ajantasaista. Taulukkoon 1 olen koonnut aineistoni sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

TAULUKKO 1 Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> ○ Suomen- ruotsin tai englanninkieliset julkaisut ○ Julkaistu vuonna 2005 tai sen jälkeen ○ Vapaasti saatavilla ilman maksumuuria ○ Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit (laadulliset, määrälliset ja kirjallisuuskatsaukset) ja väitöskirjat ○ Artikkelin tulee olla selkeästi yhteydessä tutkimusaiheeseen ○ Artikkelit tarkastelee nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyä eri näkökulmista 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Muilla kielillä kuin suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi julkaistut ○ Julkaistu ennen vuotta 2005 ○ Maksulliset lähteet ○ Ei vertaisarvioitua tutkimusta ○ Artikkelit, jotka eivät ole selkeästi yhteydessä tutkimusaiheeseen ○ Artikkelit ei tarkastele nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyä laisinkaan

Aloitin aineiston haun tekemällä koehakuja hakukoneilla, kuten Google Scholar, Journal.fi ja DOAJ. Huomasin kuitenkin melko pian, että en saanut toivomiani tuloksia. Google Scholarista löytyi lähinnä opinnäytetöitä, kandin tutkielmia sekä pro- gradu tutkielmia. Näistä mikään ei täytä tieteellisen tutkimuksen kriteereitä, joita kirjallisuuskatsauksessa vaaditaan. Journal.fi hakukoneesta löysin yhden artikkelin, jonka otin ensin mukaan aineistooni, mutta joka lopulta karsiutui. DOAJ hakukoneella löytyi muutama vartenotettava tulos, mutta ne eivät päätyneet lopulta aineistooni, sillä ne eivät tarkemman tarkastelun perusteella olleet tarpeeksi yhteydessä tutkimusaiheeseen.

Pyysin aineiston hakuun ohjausta ja apua yliopiston informaatikolta, sillä koin että en löydä tietokannoista oikeanlaisia tuloksia. Informaatikon kanssa katsoimme hakusanat kuntoon sekä sain ohjausta LUC-Finnan, Finnan ja EBSCO:n käytössä.

Finnan haut: Ensimmäisessä haussa käytin hakusanoja *"nuorisoriikollisuus"* ja *"sosiaalityö"*. Tämä tuotti 139 hakutulosta, joista suurin osa ei soveltunut tutkimukseeni, koska ne eivät olleet vertaisarvioituja. Rajasin hakua aineistotyyppin perusteella siten, että mukaan otettiin vain väitöskirjat, jolloin tulosten määrä väheni 11:een. Tästä hausta ei kuitenkaan löytynyt yhtään sopivaa tutkimusta aineistooni. Vaikka hakutuloksia löytyi, ne eivät täyttäneet tutkimukseni kannalta keskeisiä kriteerejä. Suurin osa ei ollut vertaisarvioituja tai relevantteja tutkimuskysymykseni kannalta. Tämän vuoksi aineistoon ei voitu hyväksyä yhtään julkaisua ensimmäisestä hausta.

Seuraavaksi kokeilin hakusanoja *"nuorisoriikollisuus"* ja *"varhainen puuttuminen"*, mikä tuotti 48 tulosta. Kun rajasin haun koskemaan vain väitöskirjoja, jäljelle jäi yksi tulos, joka osoittautui sopivaksi tutkimukseni aineistoon.

EBSCO:n haut: EBSCO-tietokannassa aloitin haun määrittelemällä rajaukset:

- Vain vertaisarvioidut julkaisut
- Julkaisuvuosi 2005–2025

Ensimmäisessä haussa käytin hakusanoja *"social work" AND "youth crime"*, mutta tuloksena oli vain viisi artikkelia, joista yksikään ei soveltunut aineistooni, sillä artikkelit eivät olleet yhteydessä tutkimuskysymykseeni.

Toisessa haussa kokeilin hakusanoja *"crime prevention" AND "social services"*, mikä tuotti 221 hakutulosta. Näistä ei valikoitunut yhtään aineistooni. Yksi artikkeli vaikutti aluksi sopivalta aineistooni, mutta karsiutui lopulta pois, sillä tarkemman tarkastelun jälkeen huomasin, ettei artikkelin sisältö käsitellyt nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyä tai sosiaalityön roolia tarpeeksi syvällisesti, eikä se tukenut tutkimukseni teoreettista viitekehystä tai analyysia riittävällä tavalla.

Kolmannessa haussa käytin hakusanoja *"social services" AND "juvenile delinquency"*, ja sain 398 tulosta. Tästä hausta löytyi yksi sopiva artikkeli, ja toinen olisi myös ollut käytökelpoinen, mutta sen koko teksti ei ollut saatavilla.

LUC-Finnan haut: Ensimmäisessä haussa käytin hakusanoja *"juvenile delinquency" AND "social services"*, mikä tuotti 4 770 tulosta. Rajasin hakua niin, että mukaan otettiin vain vertaisarvioidut artikkelit, ja julkaisuvuodeksi asetin 2005–2025. Tuloksia tuli paljon, joten päätin lisätä rajauksen aiheeksi ”social work”, tämän avulla tuloksia tuli enää 1 236. Tästä hausta löysin kaksi tutkimukseeni soveltuvaa artikkelia.

Seuraavaksi kokeilin tarkentaa hakua lisäämällä mukaan hakusanan "*Scandinavia*", mutta muutoin pidin rajaukset samoina. Tämä tuotti vain yhdeksän tulosta, joista yksikään ei täyttänyt sisäänottokriteerejäni. Löytyneet artikkelit eivät olleet riittävän selkeästi yhteydessä tutkimuskysymykseeni, joten niitä ei voitu sisällyttää aineistoon.

Muutin hakusanoja ja suoritin haun termeillä "*social capital*" "*youth crime*". Aluksi tuloksia oli 890, mutta kun lisäsin rajaukset vertaisarvioinnista ja julkaisuvuosista (2005–2025), tulosten määrä väheni 541:een. Kävin artikkelit läpi pintapuolisesti keskittyen artikkeleiden tiivistelmään ja avainsanoihin. Tästä valitsin aineistooni kolme sopivaa artikkelia.

Täydentävät haut: Lisäksi tein täydentäviä hakuja, eli tutustuin muiden vastaavien pro gradu -tutkielmien lähdeluetteloihin ja löysin niiden kautta kuusi hyödyllistä artikkelia, jotka olivat saatavilla LUC-Finnasta. Yksi väitöskirja aineistooni löytyi kollegani suosituksesta.

TAULUKKO 2 Aineistohauissa käytetyt tietokannat ja hakutulokset

Tietokannat	Finna (väitöskirjat)	Ebsco	Luc Finna	Täydentävä haku (mm. lähdeluettelot)
Hakutulokset	48	221 + 398	1236 + 541	
Aineistoon päätyneet julkaisut	1	1	2 + 3	7

Aineistooni päätyi lopulta 12 vertaisarvioitua artikkelia sekä 2 väitöskirjaa, jotka täyttivät sisäänottokriteerini (ks. Taulukko 2). Tutkimukset edustavat eri maita: Yhdysvaltoja (7), Suomea (3), Ruotsia (2), Espanjaa (1) ja Hongkongia (1). Ne tarjoavat tietoa sekä nuorisorikollisuuden ja sen ennaltaehkäisyn laajemmista yhteiskunnallisista näkökulmista että suomalaisen kontekstin erityispiirteistä. Aineisto käsittelee nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyä, sosiaalityön roolia sekä moniammatillista yhteistyötä eri näkökulmista ja sen sisältö on esitetty tutkimusaineistotaulukossa (ks. Taulukko 3).

Tutkimukset on julkaistu eri tieteellisissä kanavissa, mikä lisää aineiston monipuolisuutta ja tieteellistä painoarvoa. Menetelmällisesti aineisto on monipuolinen: yhdeksän tutkimusta perustuu määrälliseen analyysiin, kolme on laadullisia, yksi yhdistää sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä ja yksi on systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Tämä metodologinen ja metodinen vaihtelevuus mahdollistaa nuorisorikollisuuden tarkastelun sekä tilastollisten trendien että syväisten ilmiön taustojen valottavien analyysien kautta.

TAULUKKO 3 Tutkimusaineisto (n=14)

Tekijä(t)	Otsikko	Julkaisuvuosi ja julkaisukanava	Tutkimusmenetelmä	Sisäänottokriteeri
Haynie, Dana.L & Osgood, D.Wayne (Yhdysvalat)	Reconsidering Peers and Delinquency: How do Peers Matter?	2005: Social Forces	Määrällinen tutkimus	Artikkeli käsittelee nuorisorikollisuuden vaikuttavien tekijöiden yhteisvaikutusta.
Elonheimo, Henrik (Suomi)	Nuorisorikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu	2010: Turun yliopisto	Väitöskirja, määrällinen tutkimus	Väitöskirjassa selvitetään, mitkä psykososiaaliset tekijät, joita on mitattu lapsuudessa ja nuoruudessa, liittyvät nuorisorikollisuuden määrään ja tyyppiin. Tutkimuksessa tarkastellaan myös nuorisorikollisuuden yleisyyttä ja siihen liittyvien palvelujen käyttöä.
Harris-McKoy, DeAnna & Cui, Ming (Yhdysvalat)	Parental Control, Adolescent Delinquency, and Young Adult Criminal Behavior	2013: Journal of Child and Family Studies	Määrällinen tutkimus	Artikkeli käsittelee vanhempien valvonnan vaikutusta nuorisorikollisuuteen.
Lucero, Jessica L. & Barrett, Courtenay & Jensen, Hilary (Yhdysvalat)	An examination of family and school factors related to early delinquency	2015: Children & Schools	Määrällinen tutkimus	Artikkeli analysoi perheen ja koulun vaikutusta nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä.
Cheung, Chau-kiu & Chi-mei Li, Jessica & Lee, Tak-yan (Hongkong)	Social Work Contribution to Desistance Among At-Risk Youth	2018: International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology	Määrällinen tutkimus	Artikkeli käsittelee sosiaalityön ehkäisevää roolia nuorisorikollisuudessa, pitkäaikaisia interventioita ja yhteiskunnallista tukea.
Patterson, George T. & Swan, Philip G. (Yhdysvalat)	Police social work and social service collaboration strategies one hundred years after Vollmer	2019: Policing: An International Journal	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus	Tutkimus tarkastelee poliisin ja sosiaalityön yhteistyötä nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä.
Walters, Glen D. (Yhdysvalat)	Prosocial Peers as Risk, Protective, and Promotive Factors	2019: Journal of Youth and Adolescence (2020)	Määrällinen tutkimus	Tutkimuksessa selvitetään kuinka paljon prososiaaliset ikätoverit

	for the Prevention of Delinquency and Drug Use			vaikuttavat tulevaan rikollisuuteen ja huumeiden käyttöön.
Liu, Lin & Miller, Susan L. (Yhdysvallat)	Protective factors against juvenile delinquency: Exploring gender with a nationally representative sample of youth	2020: Social Science Research	Laadullinen tutkimus	Tutkimuksessa on tutkittu nuorten sosiaalisia yhteyksiä keskeisiin instituutioihin, kuten perheeseen ja kouluun, sekä vanhempien harjoittamaa valvontaa nuorten vapaa-ajalla. Lisäksi on analysoitu, miten sosiaaliset siteet ja vanhempien valvonta vaikuttavat sekä aggressiiviseen että ei-aggressiiviseen rikollisuuteen.
Forkby, Tjörnborg (Ruotsi)	Organisational exceptions as vehicles for change: collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden.	2020: European Journal of Social Work	Monimenetelmällinen tutkimus, jossa yhdistyvät sekä laadulliset että määrälliset menetelmät	Artikkeli käsittelee nuorisorikollisuuden ehkäisyä, moniammatillista yhteistyötä ja sosiaalityön strategioita sekä yhteistyön merkitystä.
Ortega-Campos, Elena & García-García, Juan & De la Fuente-Sánchez, Leticia & Zaldívar-Basurto, Flor (Espanja)	Assessing the Interactions between Strengths and Risk Factors of Recidivism through the Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)	2020: International Journal of Environment Research and Public Health	Määrällinen tutkimus	Artikkeli käsittelee sitä, kuinka nuorisorikollisuuden ehkäisyssä tulee yhdistää sekä riskitekijöiden vähentämiseen että suojaavien tekijöiden vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet.
Hoeben, Evelien M. & Osgood, D. Wayne & Sienick, Sonja E. & Weerman Frank M. (Yhdysvallat)	Hanging Out with the Wrong Crowd? The Role of Unstructured Socializing in Adolescents' Specialization in Delinquency	2020: Journal of Quantitative Criminology	Määrällinen tutkimus	Tutkimuksessa arvioidaan nuorten rikollisuuden ja päihteiden käytön erilaisten ilmenemismuotojen, sekä päihteiden käytön ja nuorten rikollisuuden välistä yhteyttä.

	and Substance Use			
Tärnfalk, Michael & Alm, Charlotte (Ruotsi)	Social worker motivations and organisational prerequisites for care of children who commit crimes – the best interests of the child or the protection of society?	2021: European Journal of Social Work	Laadullinen tutkimus	Artikkeli käsittelee Ruotsin nuoriso-oikeusjärjestelmää ja sen ongelmia sosiaalityössä. Keskiössä ovat sosiaalityön haasteet rikosoikeudellisessa kontekstissa sekä lapsen edun ja oikeuden toteutumista.
Moilanen, Tanja & Airaksinen, Matti & Kangasniemi, Mari (Suomi)	Varhainen puuttuminen nuorten rikoksiin ja hyvinvointiin liittyviin ongelmiin: kyselytutkimus monialaista yhteistyötä tekeville ammattilaisille	2021: Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti	Määrällinen tutkimus	Artikkeli tarkastelee tutkimusta, jossa kuvataan moniammatillisessa työryhmässä yhteistyötä tekevien ammattilaisten näkemyksiä varhaisen puuttumisen roolista nuorten rikollisen käyttäytymisen ja hyvinvoinnin haasteiden käsittelyssä sekä arviota toiminnan kehittämismahdollisuuksista.
Järveläinen, Eeva (Suomi)	The multiple meanings of social interaction Rhetoric analysis on the significance of social interaction between social work professionals and people with a history of crime	2022: University of Eastern Finland Kuopio	Väitöskirja, laadullinen tutkimus	Väitöskirja tarkastelee sosiaalista vuorovaikutusta hyödyntäen sosiaalisen konstruktionismin ja retorisen analyysin näkökulmia. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia merkityksiä Rikosseuraamuslaitoksen, sosiaalialan ammattilaisten ja rikostauttaisten asiakkaiden välisessä vuorovaikutuksessa annetaan asiakkaan ja työntekijän suhteelle.

Aineistosta nousee esiin useita keskeisiä teemoja, jotka liittyvät omaan tutkimusaiheeseen, nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja sosiaalityön rooliin siinä. Sosiaalisten sитеiden ja instituutioiden merkitys on yksi keskeisistä näkökulmista, sillä useat tutkimukset tarkastelevat perheen, koulun ja muiden yhteisöjen vaikutusta nuorten rikolliseen

käyttäytymiseen. Esimerkiksi Liu ja Miller (2020) analysoivat, kuinka sosiaaliset siteet ja vanhempien harjoittama valvonta vaikuttavat nuorten rikollisuuteen sekä aggressiivisen että ei-aggressiivisen käyttäytymisen osalta.

Moniammatillinen yhteistyö ja sosiaalityön rooli ovat toinen merkittävä teema, sillä nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä korostetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Forkby (2020) ja Moilanen ym. (2021) käsittelevät moniammatillisen yhteistyön merkitystä nuorten rikollisuuden ehkäisyssä, kun taas Patterson ja Swan (2019) keskittyvät poliisin ja sosiaalityön yhteistyöhön. Moniammatillinen yhteistyö tarjoaa keinoja tunnistaa riskiryhmiä, kohdentaa palveluja ja edistää ennaltaehkäiseviä toimia tehokkaasti.

Nuorisorikollisuuden ehkäisyyn liittyen aineistossa tarkastellaan sekä riskitekijöitä että suojaavia tekijöitä. Monet tutkimukset keskittyvät siihen, miten nuorten rikollisuutta voidaan ehkäistä vahvistamalla suojaavia tekijöitä, kuten prososiaalisia ikätovereita, tai vähentämällä rikollisuuteen altistavia tekijöitä. Waltersin (2019) tutkimus osoittaa, että prososiaalisten ikätoverien läsnäolo voi vaikuttaa merkittävästi nuorten käyttäytymiseen ja vähentää rikollisuuden riskiä. Lisäksi Moilanen ym. (2021) korostavat varhaisen puuttamisen merkitystä, sillä moniammatillisessa yhteistyössä toimivat ammattilaiset kokevat, että varhaisilla interventioilla voidaan ehkäistä rikollisuuden jatkumista ja tukea nuorten hyvinvointia.

Sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä rikostaustaisille nuorille tarkastellaan erityisesti Järveläisen (2022) tutkimuksessa, jossa analysoidaan, miten sosiaalinen vuorovaikutus rakentuu rikostaustaisten nuorten ja sosiaalityöntekijöiden välillä. Sosiaalinen konstruktionismi ja retorinen analyysi tarjoavat näkökulmia siihen, miten asiakas ja työntekijä rakentavat vuorovaikutustaan ja millaisia merkityksiä sille annetaan. Tämä viittaa siihen, että vuorovaikutus ei ole vain neutraalia tiedonvälitystä, vaan sillä voi olla merkittävä vaikutus nuoren asemaan ja tulevaisuuden suuntaan.

Lisäksi aineisto sisältää kriminologisia näkökulmia rikollisuuden jatkumiseen ja uusintarikollisuuden ehkäisyyn. Ortega-Campos ym. (2020) tarkastelevat riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden vuorovaikutusta ja osoittavat, että tehokkaat interventiot edellyttävät molempien näkökulmien huomioon ottamista. Tämä tukee laajempaa ymmärrystä siitä, miten nuorten rikollisuutta voidaan hallita ja ennaltaehkäistä sekä yksilöllisellä että rakenteellisella tasolla. Kokonaisuutena tarkastellen aineiston voidaan arvioida tuottavan vastauksia asettamaani tutkimuskysymykseen.

5.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysimenetelmänä olen käyttänyt sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on menetelmä, jota voidaan hyödyntää kirjallisuuskatsauksissa riippumatta siitä, käsitelläänkö tutkimuskohdetta määrällisestä vai laadullisesta näkökulmasta. Menetelmän systemaattisuus ilmenee esimerkiksi erilaisten katsausmatriisien, kuten taulukoiden ja kuvioiden laatimisena, mikä auttaa tiedon jäsentämisessä, tiivistämisessä ja analysoinnissa. (Vilka 2023, 86.)

Sisällönanalyysi etenee kolmessa päävaiheessa: valmistelu, organisointi ja raportointi. Valmisteluvaiheessa aineisto muokataan tutkimuksen kannalta olennaiseen muotoon huomioiden tutkimuksen aihe, teoreettinen viitekehys, menetelmä ja tavoitteet. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä prosessi voidaan yksinkertaistaa kolmeen keskeiseen vaiheeseen: aineiston pelkistämiseen, ryhmittelyyn ja teoreettisten käsitteiden muodostamiseen eli abstrahointiin. Aineiston jäsentämisessä voidaan hyödyntää taulukoita ja kaavioita, jotka selkeyttävät tietojen käsittelyä ja esittämistä. Seuraavaksi siirrytään induktiiviseen analyysiin, jossa aineistosta etsitään keskeisiä havaintoja tutkimuskysymysten näkökulmasta. Analyysin lopputulokset esitetään selkeästi ja havainnollisesti. (Vilka 2023, 86–87.)

Vaikka kirjallisuuskatsauksissa usein hyödynnetään aineiston analysoinnissa taulukoita ja käsitekarttoja, on tärkeää muistaa etteivät ne korvaa tekstiä, vaan tukevat tutkimustulosten ymmärtämistä yhdessä tekstin kanssa. Oma taulukkoni (Taulukko 4) esittelee aineistosta nousseet teemat, ja sen rakenne perustuu Vilkan (2023, 88, 90) esittelemään Arpiaisen ym. (2018, 230) teema-analyysimalliin. Taulukon tarkoituksena on tuoda esiin aineistosta nousseita teemoja niitä sekä niiden välisiä suhteita havainnollistaen. Tämä tukee tutkimustulosten jäsentämistä ja organisoimista selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, samalla tarjoten visuaalisen työkalun analyysin tulosten esittämiseen ja niiden tulkinnan helpottamiseen.

Aineistoanalyysini eteni pääpiirteittäin seuraavasti: Aineistoon tutustumisen jälkeen kävin läpi tutkimusten tulososuuksia ja poimin sieltä tekstikohtia, jotka liittyivät tutkimuskysymykseeni. Nämä tekstikohdat muodostivat aineistoni keskeisen sisällön, sillä ne tarjosivat merkityksellistä tietoa tutkimukseni kannalta.

Seuraavaksi pelkistin poimimiani ilmauksia lyhyemmiksi ja ytimekkäämmiksi, säilyttäen niiden keskeisen merkityksen. Tämä auttoi hahmottamaan aineiston ydinsisältöä ilman tarpeetonta toistoa tai liian yksityiskohtaista muotoilua.

Pelkistettyjä ilmauksia tarkastelemalla aloin vertailemaan niiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tässä vaiheessa aloin hahmottelemaan alustavia teemoja ryhmitellen ilmauksia sen perusteella, miten ne liittyivät toisiinsa. Teemat syntyivät tarkastelemalla, mitkä asiat toistui aineistossa ja miten ne erosivat toisistaan. Aluksi muodostin pienempiä alateemoja, jotka myöhemmin yhdistin laajempiin pääteemoihin.

Teemojen lopullisessa nimeämisessä ja niiden tulkinnessa näkyy valitsemani teoreettinen viitekehys (ks. Taulukko 4). Esimerkiksi sosiaalisen pääoman ja sosiaalisen kontrollin käsitteet vaikuttivat siihen, miten käsitteellistin ja nimesin teemat, jotta ne tukivat tutkimukseni kokonaisuutta.

TAULUKKO 4 Aineistosta muodostetut teemat

TEEMA	ALATEEMA	ALATEEMAN SISÄLTÖ
Nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyne keinot	Varhaiset interventiot Moniammatillinen yhteistyö	1. ennaltaehkäisevät ohjelmat 2. varhainen puuttuminen 3. perheen tuki 4. sosiaalityön, koulun ja rikosseuraamusalan yhteistyö 5. virallinen ja epävirallinen kontrolli 6. perheen ja yhteisön rooli
Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus	Positiivinen sosiaalinen pääoma Negatiivinen sosiaalinen pääoma	1. yhteisön tuki 2. vahvat ihmissuhteet 3. koulun merkitys 4. rikolliset vertaisryhmät 5. heikko yhteisöllisyys
Sosiaalinen kontrolli ja nuorisoriikollisuus	Kontrolliteorian näkökulma Vanhempien ja koulun valvonta	1. sosiaaliset siteet 2. normien noudattaminen, yhteiskunnan rooli 3. kasvatuksen ja koulun merkitys rikollisuuden ehkäisyssä
Sosiaalityön rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä	Sosiaalityön interventiot Nuoren osallisuus /motivaatio	1. yhteistyö toimijoiden kanssa kuten etsivä nuorisotyö, lastensuojelu, perhetyö ja jälkihuolto 2. asiakaslähtöisyys, vaikutusmahdollisuudet 3. nuoren oma päätäntävalta
Rakenteelliset tekijät ja nuorisoriikollisuus	Yhteiskunnan rooli	1. tukipalvelut, yhteiskuntapolitiikan vaikutus 2. sosioekonomisen taustan vaikutus

Teemataulukkooni olen koonnut aineistosta havaitsemani pääteemat ja niiden alateemat, jotka auttoivat hahmottamaan tutkimukseni keskeisiä löydöksiä. Taulukossa esittelen, mitkä sosiaalisen kontrollin, sosiaalisen pääoman osa-alueet ovat olleet keskeisiä

aineistossani sekä sosiaalityön roolia ja rakenteellisia tekijöitä rikollisuuden ehkäisyssä. Alateemoissa tarkastellaan esimerkiksi, miten eri sosiaalisten instituutioiden, kuten perheen ja koulun, roolit vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen ja rikollisuuteen sekä niiden ennaltaehkäisyyn. Taulukon avulla pystyy jäsentämään aineiston eri teemat ja niiden suhteet toisiinsa, jolloin tutkimustulosten analysointi ja ymmärtäminen helpottuvat. Se tarjoaa myös visuaalisen rakenteen, joka tukee tekstissä esitettyjen havaintojen selkeyttä.

5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseni on toteutettu kirjallisuuskatsauksena, mutta tutkimuseettisten kysymysten huomioiminen on keskeistä kaikissa tutkimuksissa ja kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Vaikka kirjallisuuskatsaus perustuu aiemmin julkaistuun tutkimukseen ja olemassa olevaan tietoon, eettisten periaatteiden noudattaminen on yhtä tärkeää kuin muissakin tutkimusmenetelmissä.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2023, 11–12) mukaan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuullisuus. Luotettavuus varmistaa tutkimuksen korkean laadun sen kaikissa vaiheissa, rehellisyys edellyttää avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta, arvostus ilmenee kunnioituksena tiedeyhteisöä ja yhteiskuntaa kohtaan, ja vastuullisuus kattaa koko tutkimusprosessin ideoinnista julkaisuihin ja tutkimuksen vaikutuksiin. (Mt.) Vilkan (2023, 99) mukaan tutkijan on noudatettava hyväksytyjä käytänteitä suhteessa kollegoihin, tutkimuskohteisiin, rahoittajiin ja yleisöön.

Luotettavuuden ja rehellisyyden varmistamiseksi on välttämätöntä viitata lähteisiin asianmukaisesti, arvioida käytettyä tietoa kriittisesti sekä kunnioittaa tutkittavien oikeuksia ja yksityisyyttä. Kirjallisuuskatsauksessa käytettävien tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien tulee perustua vakiintuneeseen tieteelliseen kirjallisuuteen ja muihin luotettaviin lähteisiin. (Vilka 2023, 99.) Tässä tutkielmassa käytin ainoastaan vertaisarvioituja artikkeleita ja väitöskirjoja, jotka ovat asiantuntijoiden arvioimia ja täyttävät tieteellisen tutkimuksen kriteerit. Vertaisarvioidulla aineistolla varmistin sen, että käytetty tieto on tutkittua ja asiantuntevasti arvioitua. Lisäksi rajasin aineiston vuodesta 2005 alkaen varmistakseni ajantasaisuuden. Tämä varmistaa, että tutkimuksessa käytettävä tieto on ajankohtaista ja relevanttia, heijastellen uusimpia tutkimustuloksia ja suuntauksia. Käytin kansainvälisiä tietokantoja ja hain tietoa järjestelmällisesti eri hakusanoilla ja -

menetelmillä. Näin aineiston valinta oli laaja ja monipuolinen, mikä parantaa tutkimuksen kattavuutta ja luotettavuutta.

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa menetelmän joustavuus edellyttää tutkijalta erityistä huomiota eettisiin periaatteisiin koko prosessin ajan. Eettisyys näkyy tutkimuskysymyksen perustelluissa valinnoissa, subjektiivisuuden mahdollisten vaikutusten tunnistamisessa sekä aineiston oikeudenmukaisessa ja tasapuolisessa käsittelyssä. Tutkimuksen läpinäkyvyys ja johdonmukaisuus ovat keskeisiä luotettavuuden varmistamiseksi, ja tämän vuoksi kaikki tutkimusvaiheet on dokumentoitu selkeästi ja perustellusti. (Kangasniemi & Utriainen & Ahonen & Pietilä & Jääskeläinen & Liikanen 2013, 297.)

Aineiston analyysissä olen kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että analyysimenetelmät, kuten sisällönanalyysi, toteutettiin eettisesti hyväksyttävällä tavalla. Sisällönanalyysi etenee systemaattisesti ja läpinäkyvästi, joten tutkimuksen kaikki vaiheet voidaan jäljittää ja arvioida. Tuomi ja Sarajärvi (2018, luku 5.4) tuovat esille sen, että tutkijalla on eettinen vastuu myös tutkimusaiheen harkitsemisessa, sillä tutkimusaiheen valinta on myös eettinen valinta. Nuorisorikollisuus-käsitettä voidaan pitää eettisenä haasteena, sillä se voi leimata nuoria ja yksinkertaistaa monimutkaisia sosiaalisia ja psykologisia ilmiöitä. Tämän vuoksi on tärkeää pohtia, miten tutkimuksessa käsitellään nuorten rikollista käyttäytymistä ja sen taustalla olevia syitä oikeudenmukaisesti ja monipuolisesti. Tutkimuksessani olen pyrkinyt välttämään syyllistävää näkökulmaa.

Tutkimuksessani tarkastellaan myös perherakenteiden vaikutusta nuorisorikollisuuteen, mikä voi muodostaa eettisen haasteen leimaamisen riskin vuoksi. On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että tämä yhteys ei ole yksiselitteinen, eikä perhemuoto yksinään selitä nuoren rikoskäyttäytymistä. Nuorisorikollisuus on monisyinen ilmiö, johon vaikuttavat perherakenteen ohella muun muassa sosioekonomiset olosuhteet, vanhemmuuden laatu, vertaisuhteet ja yhteiskunnalliset rakenteet. Aineiston jäsentämisessä ja esittämisessä olen käyttänyt taulukoita, jotka tukevat tutkimustulosten ymmärtämistä. Tällä lähestymistavalla varmistan, että tutkimus on kokonaisuudessaan läpinäkyvä ja että lukija voi seurata analyysin vaiheita sekä perusteluita.

Tutkimukseni noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä varmistamalla aineiston luotettavuuden ja asianmukaisuuden. Lähteiden valinta perustuu vakiintuneisiin ja luotettaviin tieteellisiin periaatteisiin, mikä tukee tutkimuksen luotettavuutta. Olen kuvannut hakuprosessini läpinäkyvästi, mikä mahdollistaa tutkimuksen toistettavuuden ja arvioinnin. Läpinäkyvyys on tärkeää tutkimuksen uskottavuuden kannalta, sillä se mahdollistaa muiden

tutkijoiden tarkastella tutkimusprosessia ja varmistaa sen luotettavuuden. Koska kyseessä on kirjallisuuskatsaus eikä empiirinen tutkimus, en käsittele tutkimuksessani nuorten henkilötietoja tai heidän kokemuksiaan, mikä vähentää eettisiä riskejä. Tämä puolestaan varmistaa, että tutkimus ei aiheuta huolia yksityisyydensuojan tai henkilötietojen käsittelyn osalta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyn keinot

Tutkimuksen tulosten perusteella nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisy on monivaiheinen prosessi, joka vaatii varhaista puuttumista eri elämänaalueilla. Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyn pääteemaan kytkeytyivät analyysissa alateemat ”varhaiset interventiot” ja ”moniammatillinen yhteistyö”. Nämä alateemat sisälsivät aineiston tutkimusten tuloksia liittyen ennaltaehkäiseviin ohjelmiin, varhaiseen puuttumiseen, perheen tukeen, sosiaalityön, koulun ja rikosseuraamusalan yhteistyöhön, virallisen ja epäviralliseen kontrolliin sekä perheen ja yhteisön rooliin.

Moilasen, Airaksisen ja Kangasniemen (2021, 3–4) mukaan valtaosa nuorista voi hyvin, mutta osa kohtaa monenlaisia hyvinvointiin liittyviä haasteita, kuten terveysongelmia, päihteiden käyttöön liittyviä riskejä tai sosiaalista eriarvoisuutta. Näiden ongelmien kasautuminen voi lisätä nuorten alttiutta rikolliselle käyttäytymiselle, minkä vuoksi niiden ennaltaehkäisyssä on tärkeää ottaa käyttöön varhaisia ja monialaisia toimenpiteitä, jotka puuttuvat sekä yksilöllisiin että rakenteellisiin tekijöihin. Luceron, Barrettin ja Jensenin (2015, 165) tutkimus tukee tätä näkemystä ja korostaa, että nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä on olennaista yhdistää yksilölliset, perheeseen liittyvät sekä koulutukseen liittyvät tekijät.

Haynien ja Osgoodin (2005, 1124–1125) tutkimuksen mukaan nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn voidaan vaikuttaa kahdesta eri näkökulmasta: normatiivisen vaikutuksen ja mahdollisuuksien kautta. Ensimmäinen näkökulma, normatiivinen vaikutus, viittaa siihen, että nuoren ystäväpiiri voi vaikuttaa hänen käyttäytymiseensä joko rikollisuutta edistävästi tai sitä ehkäisevästi. Tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittivat, että vertaisten rikollisuudella on vain kohtalainen vaikutus nuoren omaan rikollisuuteen. Tämä haastaa aiemmat käsitykset siitä, että vertaisten vaikutus olisi ensisijainen rikollisuutta selittävä tekijä.

Toinen näkökulma, mahdollisuusteoria, keskittyy siihen, että nuorisorikollisuus lisääntyy, kun nuoret viettävät paljon aikaa vertaistensa kanssa ilman aikuisvalvontaa. Tutkimuksen mukaan jäsentymätön yhdessäolo kavereiden kanssa ilman valvontaa lisäsi nuorisorikollisuuden riskiä riippumatta siitä, olivatko ystävät itsessään rikollisia. Tämä tukee ajatusta siitä, että rikollisuutta ehkäisevät toimet voivat olla tehokkaampia, jos ne kohdistuvat nuorten ajanviettopaikkoihin ja ympäristöihin, joissa he viettävät aikaa. (Haynie & Osgood 2005, 1124–1125.)

Varhaisella puuttumisella pyritään estämään ongelmien kasaantuminen ja varmistamaan, että nuorten tarvitsemat tukitoimet tulevat ajallaan. Varhainen tuki mahdollistaa myös yksilöllisten tarpeiden tarkemman tunnistamisen ja siihen kohdistuvat toimet voivat estää rikollisuuden juurtumista nuoren elämään. Monialainen yhteistyö on tässä avainasemassa, sillä eri toimijat voivat tarjota nuorelle kattavaa ja kohdennettua tukea. (Moilanen ym. 2021, 3–4.)

Tutkimusten mukaan perheellä on keskeinen rooli nuorten rikollisen käyttäytymisen ennaltaehkäisyssä. Erityisesti vanhempien kokema stressi on merkittävä riskitekijä nuorisorikollisuudelle. Lucero ym. (2015, 167–168) toteavat, että vanhemmat, jotka kokevat kasvatuksen raskaaksi ja uuvuttavaksi, eivät välttämättä kykene tarjoamaan riittävää emotionaalista tukea ja johdonmukaista valvontaa lapsilleen. Tämä puolestaan lisää lasten riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen. Yksinhuoltajaperheissä kasvavilla lapsilla on keskimäärin korkeampi riski varhaiseen rikollisuuteen verrattuna kahden vanhemman perheissä kasvaneisiin lapsiin. Tämä johtuu usein yksinhuoltajien kohtaamista taloudellisista ja emotionaalisisista haasteista, jotka voivat vaikeuttaa lasten kasvatusta ja tukea. Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida, että perheen sisäisten riskitekijöiden lisäksi myös koulun ja muiden sosiaalisten ympäristöjen tuki voi lieventää perheen negatiivisia vaikutuksia nuoren kehitykseen.

Myös Harris-McKoy ja Cui (2012, 840) totesivat tutkimuksessaan, että perhetaustalla on merkittävä vaikutus nuorisorikollisuuteen. Kyseisen tutkimuksen perusteella yksinhuoltajaaideilla, yksinhuoltajaisilla ja muunlaisissa perheissä kasvaneet nuoret olivat merkittävästi todennäköisemmin osallisina rikollisessa käyttäytymisessä verrattuna nuoriin, jotka asuivat molempien biologisten vanhempien kanssa.

Nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä eivät kuitenkaan riitä pelkästään perheen ja koulun tukitoimet, vaan on tärkeää huomioida myös nuorten vertaissuhteet. Haynien ja Osgoodin (2005) tutkimus osoittaa, että nuoret, joiden ystävät ovat rikollisia tai jotka

viettävät paljon aikaa rakenteettomassa sosiaalisessa kanssakäymisessä ilman valvontaa, ovat alttiimpia rikolliselle käyttäytymiselle. Tämä tukee käsitystä siitä, että vapaa-ajan rakenteen tukeminen ja sosiaalisen kontrollin lisääminen voivat olla keskeisiä tekijöitä nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Yksilön sosiaalisten suhteiden lisäksi on tärkeää huomioida myös sukupuolen, iän ja etnisen taustan vaikutukset nuorten rikollisuuteen, sillä nämä tekijät voivat vaikuttaa siihen, millaisia riskejä nuori kohtaa ja millaisia suoja-tekijöitä hänellä on käytettävissään. Haynie ja Osgood korostavat, että yksittäiset rikollisuusteoriat eivät riitä selittämään nuorisoriikollisuuden moninaisia taustatekijöitä, vaan on huomioitava myös rakenteelliset ja kulttuuriset tekijät, jotka voivat vaikuttaa nuoren käyttäytymiseen. (Haynie & Osgood 2005, 1124–1125.) Myös Harris-McKoy ja Cuin (2012, 840) tutkimuksessa nousi esille kulttuurilliset ja etniset tekijät. Heidän tutkimuksensa osoitti, että latinalaisamerikkalaisista nuorista tilastoidaan merkittävästi korkeampia rikostilastoja verrattuna valkoihoisiin nuoriin.

Liun ja Millerin (2020, 9) tutkimuksessa havaittiin sukupuolten välisiä eroja nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Heidän tutkimustuloksensa tukevat aiempia havaintoja, joiden mukaan tytöt ovat vähemmän taipuvaisia rikollisuuteen kuin pojat, erityisesti aggressiivinen rikollisuus on harvinaisempaa tyttöjen keskuudessa. Kyseinen ero voi liittyä sukupuolittuneeseen sosiaalistumiseen, jossa tytöt kasvatetaan perinteisesti kuuliaisemmiksi ja suhteilleen omistautuneemmiksi, kun taas pojat sosiaalistetaan kapi-nallisemmiksi ja aggressiivisemmiksi. Ennaltaehkäisyn kannalta tämä tarkoittaa, että tyttöjen vahvemmat perhesuhteet ja vanhempien tiiviimpi valvonta voivat toimia suojaavina tekijöinä rikollisuudelta. Vastaavasti poikien kohdalla ennaltaehkäisytoimien tulisi keskittyä muun muassa positiivisten sosiaalisten suhteiden ja tunteiden säätelyn tukemiseen.

Harris-McKoy ja Cuilan (2012, 839) tutkimus tukee tätä näkemystä osoittaen, että naisista tilastoidaan vähemmän rikollista käyttäytymistä kuin miehistä, mikä voi viitata siihen, että perhesuhteilla ja ympäristöllä on eri tavoin vaikutusta sukupuolen mukaan. Näiden tulosten perusteella nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisyssä olisi tärkeää huomioida sukupuolen mukaiset erot sosiaalisissa odotuksissa ja ympäristön vaikutuksissa. Poikien kohdalla interventiot voisivat kohdistua impulssikontrollin ja konfliktinratkaisutaitojen vahvistamiseen, kun taas tyttöjen kohdalla on tärkeää varmistaa, että he saavat riittävästi tukea ja suojaavia tekijöitä myös perheen ulkopuolella. Yhteiskunnan ja perheiden rooli on keskeinen nuorten käyttäytymisen suuntaamisessa, joten ennaltaehkäisevissä toimitissa tulisi kiinnittää huomiota yksilöllisiin tarpeisiin ja riskitekijöihin.

Suojaavien tekijöiden vahvistaminen on keskeinen osa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Ortega-Camposin ym. (2020) tutkimuksen mukaan rikollisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi on olennaista tunnistaa sekä riskitekijät että suojaavat tekijät. (Mt, 1.) SAVRY-arviointimenetelmän avulla on havaittu, että nuoret, jotka eivät uusi rikoksiaan, saavat merkittävästi korkeampia pisteitä suojatekijöiden osa-alueilla verrattuna niihin, jotka jatkavat rikollista uraansa. Erityisesti koulutuksen ja työsitoutumisen on havaittu olevan merkittäviä suojaavia tekijöitä. Näin ollen ennaltaehkäisevien toimien tulisi kohdistua suojaavien tekijöiden vahvistamiseen, jotta nuorten rikollisen uran jatkumisen riski vähennee. (Ortega-Campos ym. 2020, 8–9.)

Nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisy on kiinteä osa nuorten kanssa tehtävää sosiaalityötä ja rikosoikeudellisia interventioita. Tämän vuoksi on tärkeää, että sosiaalityön keinoja, kuten perhe- ja koulutukiyhteistyötä, vertaistukea sekä nuorten osallisuutta tukevia ohjelmia, hyödynnetään aktiivisesti. Ennaltaehkäisyyn kannalta ratkaisevaa on, että toimenpiteet perustuvat tutkimustietoon ja kohdistuvat niihin tekijöihin, jotka aidosti vaikuttavat nuorten valintoihin ja elämänpolkuihin. (Ortega-Campos ym. 2020, 9–10.)

Monialainen yhteistyö mahdollistaa konkreettisesti nuoren tilanteen kokonaisvaltaisen arvioinnin ja tukemisen, sillä nuoren ongelmat eivät usein rajoitu yhteen elämäntilanteeseen. Yhteistyö eri alojen ammattilaisten, kuten sosiaalityöntekijöiden, nuorisotyöntekijöiden, koulun ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa, mahdollistaa nuoren tilanteen monitahoisen ja tehokkaan käsittelyn. Lisäksi monialainen yhteistyö voi auttaa tunnistamaan nuoren elämän muilla alueilla olevia tukitarpeita, joita voidaan käsitellä ennen kuin ne johtavat rikolliseen käyttäytymiseen. (Moilanen ym. 2021, 4.) Lopuksi, Haynien ja Osgoodin (2005, 1125) tutkimus osoittaa, että ennaltaehkäisevät toimet eivät voi perustua pelkästään yhteen tekijään, kuten vertaisten vaikutukseen, vaan on huomioitava useita eri tekijöitä, kuten perhe, koulu, vertaissuhteet ja nuorten ajanviettotavat.

6.2 Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus

Tutkimustulokset vahvistavat käsitystä siitä, että sosiaalinen pääoma on yksi merkityksellisistä tekijöistä, joka vaikuttaa nuorten rikollisuuteen. Sosiaalisen pääoman pääteeman erittelin positiiviseen ja negatiiviseen pääomaan, joihin alateemoihin liittyen aineiston tutkimuksissa kuvattiin myönteisessä merkityksessä yhteisön tukea, ihmissuhteita ja

koulua sekä vastaavasti negatiivisen sosiaalisen pääoman näkökulmasta rikollisten vertaisryhmien ja heikon yhteisöllisyyden merkitystä.

Elonheimon (2010, 50) tutkimuksen mukaan sosiaalinen pääoma viittaa yksilön sosiaaliin verkostoihin ja niistä saatavaan tukeen, joka voi vaikuttaa nuoren rikosalttiuteen sekä suojaavana että altistavana tekijänä. Tutkimustulokset osoittavat, että sosiaalisen pääoman eri ulottuvuudet vaikuttavat monin tavoin nuoren rikollisuuden kehittymiseen, riippuen siitä, millaisissa sosiaalisissa verkostoissa nuori liikkuu. Sosiaalinen pääoma ei siis ole yksiselitteinen suojaava tekijä, vaan sen vaikutus voi vaihdella riippuen nuoren ympäristön ja läheisten suhteiden laadusta.

Tutkimukset osoittavat, että suojaavat tekijät, kuten koulutus ja työelämään kiinnittyminen, voivat vahvistaa nuoren sosiaalista pääomaa ja ehkäistä siten rikollista käyttäytymistä. Nuoret, joilla on vahva sosiaalinen pääoma, voivat saada enemmän sosiaalista tukea ja resursseja, jotka auttavat heitä välttämään rikollisia toimintamalleja. Tämä viittaa siihen, että myös sosiaalityön tulisi keskittyä edistämään nuorten sosiaalisen pääoman kertymistä, esimerkiksi koulutuksen ja työllistymismahdollisuuksien parantamisen kautta. (Ortega-Campos ym. 2020, 8–10.) Harris-McKoy ja Cuin (2012, 841) tutkimus tukee Ortega-Camposin ym. havaintoa osoittaen myös, että tietyt elämän tapahtumat, kuten avioliitto ja työllisyys, voivat vähentää myöhäisteini-ikäisten sekä nuoren aikuisuuden vaiheessa olevien yksilöiden riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen tulevaisuudessa.

Luceron ym. (2005) tutkimus vahvistaa kyseiset näkemykset, osoittaen, että kouluyhteisöllä on keskeinen rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä erityisesti sen tarjoaman sosiaalisen pääoman kautta. Koulu voi toimia keskeisenä ympäristönä, jossa nuoret kokevat osallisuutta ja saavat sosiaalista tukea. Kouluyhteisöön kuulumisen tunne on yhteydessä vähäisempään rikolliseen käyttäytymiseen, sillä nuoret, jotka kokevat itsensä osaksi kouluun ja kokevat koulun aikuisten välittävän heistä, osallistuvat harvemmin rikollisiin tekoihin. Tämä näkökulma on yhteneväinen Elonheimon (2010) tutkimuksen kanssa, jossa koulun tarjoama yhteisöllisyys ja turvallinen ympäristö näyttäytyvät suojaavina tekijöinä, jotka estävät nuorta omaksumasta rikollisia käyttäytymismalleja.

Erityisesti opettajien ja koulun henkilökunnan antama emotionaalinen tuki on keskeinen tekijä nuorten koulusitoutumisen vahvistamisessa. Koulun ulkopuolisiin aktiviteetteihin osallistuminen voi puolestaan tukea nuorten sosiaalisten suhteiden muodostumista ja edistää heidän integroitumistaan yhteiskuntaan. Näiden tekijöiden myötä koulu toimii

paitsi oppimisympäristönä myös yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman rakentamisen keskiönä, tarjoten nuorille tärkeän suojatekijän nuorisorikollisuuden ehkäisyssä. Tämä tukee ajatusta siitä, että sosiaalinen pääoma ei ole pelkästään yksilön piirre, vaan myös yhteisön ominaisuus ja ympäristön kautta ilmenevä tekijä, joka voi estää nuoren syrjäytymistä ja rikollisuuden polulle ajautumista. (Lucero ym. 2005, 169–170.)

Luin ja Millerin (2020, 8) tutkimus tukee Luceron ym. näkemystä liittyen nuorten kouluun sitoutumiseen. Luin ja Millerin tutkimuksen tulokset osoittavat, että nuoren sosiaalinen pääoma – erityisesti kouluun sitoutuminen ja sosiaaliset siteet vanhempiin ja ikätovereihin – vaikuttaa rikolliseen käyttäytymiseen. Vahvat siteet kouluun ja heikot siteet rikollisiin ikätovereihin ovat yhteydessä sekä aggressiivisen että ei-aggressiivisen nuorisorikollisuuden vähäisempään esiintymiseen.

Hoebenin, Osgoodin, Siennickin ja Weermanin (2020, 169–170) tutkimus tuo esiin, kuinka nuorten rikollinen käyttäytyminen ja päihteiden käyttö vaihtelevat yksilöllisesti ja ajallisesti. Erityisesti nuorten ystäväpiirin koostumus ja sosiaalinen verkosto vaikuttavat heidän rikolliseen erikoistumiseensa. Tämä havainnointi resonoi Elonheimon (2010) ja Luceron ym. (2005) tutkimusten kanssa, joissa sosiaalinen verkosto nähdään joko suojaavana tai riskitekijänä. Elonheimon (2010, 50) mukaan tietyn tyyppinen sosiaalinen yhteisö voi tarjota suojaa rikolliselta kehitykseltä, ja nuorten kaverisuhteet voivat estää heitä ajautumasta rikolliseen piiriin, erityisesti silloin, kun kaverisuhteissa ei ole ongelmia. Näin ollen vahvat sosiaaliset siteet voivat toimia suojamuurina rikollisuutta vastaan.

Toisaalta nuorten, joiden ystäväpiirissä esiintyy rikollista käyttäytymistä, on havaittu olevan alttiimpia itsekkin omaksumaan rikollisia käytäntöjä. Kyseinen näkökulma tukee Hoebenin ym. (2020) tutkimustuloksia, joissa sosiaalisten verkostojen vaikutus nuorten rikolliseen käyttäytymiseen on korostunut. Samalla tämä asettaa kysymyksen siitä, kuinka sosiaalinen pääoma voi olla sekä suojaava että altistava tekijä rikollisuuden suhteen, riippuen sen laadusta ja rakenteesta.

Waltersin (2019) tutkimus tuo esiin merkittävän eron riskitekijöiden ja edistävien tekijöiden roolissa nuorisorikollisuuden ehkäisyssä. Erityisesti prososiaalisten vertaissuhteiden merkitys korostuu nuorten kyvyssä vastustaa huumeiden käyttöä ja rikollisuutta. Waltersin (2019, 626) mukaan ennaltaehkäisyssä on tärkeää tunnistaa riskitekijät ja edistävät tekijät, mutta edistävä tekijä voi myös itsessään toimia suojaavana ilman, että se suoraan moderoi riskitekijöitä. Waltersin näkökulma linkittää sosiaalisen pääoman käsitteen resilienssiteoriaan, jossa nuorten kykyä kohdata elämän haasteita vahvistetaan monin

tavoin, esimerkiksi lisäämällä sosiaalisia ja henkilökohtaisia pääomia. Kouluyhteisön ja ystävyysuhteiden tarjoama tuki voidaan siis nähdä keskeisinä edistävinä tekijöinä, jotka estävät nuorisoriikollisuuden kehittymistä.

6.3 Sosiaalinen kontrolli ja nuorisoriikollisuus

Sosiaalisen kontrollin merkitys nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä on saanut tutkimuksissa laajaa tukea ja nousi merkitykselliseksi myös tämän tutkielman tuloksissa. Liitin sosiaalista kontrollia ilmentävään pääteemaan alateemat ”kontrolliteorian näkökulma” ja ”vanhempien ja koulun valvonta”. Näiden alateemojen sisällä aineistossani kuvattiin sosiaalisia siteitä, normien noudattamista ja yhteiskunnan roolia sekä kasvatuksen ja koulun merkitystä nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Hirschin (1969) sosiaalisen kontrolliteorian mukaan vanhempien valvonta ja kurinalaisuus voivat yhdessä läheisen ja hyväksyvän perhesuhteen kanssa merkittävästi vähentää nuoren riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen. Tämä tukee ajatusta siitä, että perhesuhteiden laatu on yksi tärkeimmistä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisytekijöistä.

Waltersin (2019, 619) tutkimuksen mukaan erityisesti vanhempien asettama kurinalaisuus ja vanhempi-lapsi-suhteen läheisyys ovat keskeisiä sosiaaliseen kontrolliin kytkeytyviä tekijöitä nuorten rikollisuuden ja päihteiden väärinkäytön estämisessä. Harris-McKoy ja Cuin (2012, 839) tutkimus toteaa myös, että vanhempien valvonnan puute oli merkittävästi yhteydessä nuorten rikollisuuteen. Heidän tutkimuksensa mukaan tämä yhteys säilyi merkittävänä, vaikka otettiin huomioon muut demografiset muuttujat, kuten sukupuoli, ikä ja perhetausta.

Samalla Hoeben ym. (2020, 170–171) toteavat, että myös yhteisöjen sosiaalinen kontrolli on tärkeää. Sosiaalinen kontrolli, joka säätelee nuorten käyttäytymistä yhteisöissä ja ympäristöissä, on keskeinen tekijä nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Kun sosiaalinen kontrolli on heikko, nuoret voivat kokea, että rikollinen käyttäytyminen ei ole vain sallittua, vaan jopa hyväksyttävää tai normaaliksi koettua. Esimerkiksi nuorten kaveripiirillä voi olla suuri vaikutus siihen, kuinka he omaksuvat rikollisia käytösmalleja. Jos nuoret viettävät aikaa ympäristössä, jossa rikollinen toiminta on hyväksyttyä tai tavallista, heillä on suurempi todennäköisyys omaksua tämä käyttäytymismalli.

Kuitenkin Liun ja Millerin (2020, 8–9) tutkimus tuo esiin uusia näkökulmia, jotka haastavat osittain sosiaalisen kontrolliteorian perusolettamuksia. Heidän tutkimuksensa

mukaan vahva kiintymys kouluun ja heikot suhteet rikollisiin vertaisiin olivat yhteydessä vähäisempään rikollisuuteen, mutta vanhempiin kohdistuva kiintymys vaikutti vain ei-aggressiivisen rikollisuuden ehkäisyyn. Kyseinen havainto viittaa siihen, että vaikka perhesuhteet voivat toimia suojatekijöinä, ne eivät yksinään riitä estämään kaikkia rikollisen käyttäytymisen muotoja, erityisesti aggressiivista käyttäytymistä. Tämän osalta ympäristölliset tekijät, kuten naapuruston turvallisuus ja kouluympäristön haasteet, saattavat olla keskeisempiä aggressiivisuuden selittäjiä, kuten Liu ja Miller (2020) toteavat.

Waltersin (2019) tutkimus vahvistaa Liun ja Millerin (2020) löydöksiä, mutta osoittaa myös, että perhesuhteet voivat toimia tukena myös erityisesti ei-aggressiivisen rikollisuuden ehkäisyn osalta. Tässä yhteydessä voidaan tarkastella Elonheimon (2010, 50) tutkimusta, jossa vanhempien ero nähtiin itsenäisenä rikollisuuden riskitekijänä. Erojen vaikutus nuoren elinympäristön sosiaaliseen kontrolliin voi heikentää nuoren kykyä muodostaa terveitä vertais- ja perhesuhteita, mikä puolestaan lisää riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että perhesuhteet, erityisesti perheen rakenne, voivat toimia monella tavalla nuoren riskiä lisäävinä tai suojaavina tekijöinä.

Samaan aikaan Harris-McKoy ja Cui (2012, 836, 841) osoittavat, että vanhempien kontrollin puute on yhteydessä rikollisuuteen myös varhaisaikuisuudessa. Tämä pitkäkestoinen vaikutus korostaa nuoruusiän vanhempien kontrollin merkitystä, sillä varhaisaikuisuudessa nuoret saattavat kokea itsenäistymisen myötä vanhempien kontrollin vähenemisen. Näin ollen nuorisorikollisuuden ehkäisyn näkökulmasta on tärkeää, että vanhempien tuki ja kontrolli ulottuvat nuoruusiän yli, ja että nuorten itsenäistyessä heille tarjotaan muita yhteisön tukijärjestelmiä.

Järveläisen (2022, 118–119) tutkimus tuo esiin sosiaalisen kontrollin ja tuen vuorovaikutuksen rikosseuraamuksissa. Hänen tutkimuksensa mukaan kontrolli ei ole pelkästään rajoittavaa vaan voi sisältää myös tukea, joka mahdollistaa rikoksettomaan elämään sopeutumisen. Dynaamisen turvallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulma tuo esiin sen, että sosiaalinen kontrolli voi olla tehokkaampaa, jos se yhdistyy positiivisiin tukitoimiin. Tämä löydös yhdistyy aiempien tutkimusten kanssa, joissa on havaittu, että tuki ja kontrolli voivat kulkea käsi kädessä ja toimia nuorten rikollisuuden ehkäisyn välineinä. Järveläisen (2022, 119–120) tutkimus tuo kuitenkin esiin myös ristiriitoja sosiaalityön käytännöissä, joissa liiallinen kontrolli voi johtaa asiakkaiden vastareaktioihin ja jopa rikollisen käytöksen lisääntymiseen. Näin ollen on tärkeää löytää tasapaino kontrollin ja tuen

välillä, jotta nuoret eivät koe sosiaalityön interventioita pakkokeinoina, vaan osana heidän integroitumistaan rikoksettomiksi yhteiskunnan jäseniksi.

6.4 Sosiaalityön rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä

Tulosten valossa sosiaalityöllä on tärkeä rooli nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Sosiaalityön roolia rikollisuuden ehkäisyssä käsittelevä pääteema jakautui analyysissa alateemoihin ”sosiaalityön interventiot” ja ”nuoren osallisuus ja motivaatio”. Näiden alateemojen sisällä aineistossani kuvattiin moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja sitoutumista omaan muutokseensa. Erityisesti sosiaalityön tukitoimet, kuten yksilöllinen ohjaus ja perheiden tukeminen, korostuivat nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä.

Cheung ym. (2018) sekä Pattersonin ja Swanin (2019) tutkimukset korostavat sosiaalityön keskeistä roolia nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä, erityisesti nuorten rikollisten käyttäytymismallien hylkäämisen eli desistenssin tukemisessa. Sosiaalityöntekijät ovat avainasemassa varhaisessa puuttumisessa, riskitekijöiden tunnistamisessa ja moniammatillisessa yhteistyössä muiden toimijoiden, kuten poliisin ja sosiaalipalvelujen kanssa. Tämä yhteistyö mahdollistaa nuorten elinympäristössä vaikuttavien riskitekijöiden, kuten perheväkivallan, mielenterveysongelmien ja päihteiden käytön, tunnistamisen ja niihin puuttumisen. Näiden tekijöiden varhainen tunnistaminen ja siihen kohdistuvat tukitoimet voivat merkittävästi vähentää nuorten riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen. (Cheung, Chi-mei Li & Lee, 2018, 1217; Patterson & Swan, 2019, 879.)

Cheung ym. (2018) nostavat esiin, että sosiaalityön palvelut, kuten yhteydenpito, neuvonta ja tuki, voivat edistää nuorten mahdollisuuksia irtautua rikollisista käytöksistä. Heidän tutkimuksensa mukaan nuorten onnistuminen rikollisten käyttäytymismallien hylkäämisessä on usein yhteydessä suojaavien tekijöiden, kuten perhesuhteiden ja yhteisön tuen, vahvistamiseen. Erityisesti neuvonnan johdonmukaisuus, yhteydenpidon tiheys ja palvelujen kesto voivat lisätä nuorten halukkuutta sitoutua muutokseen. Samalla on tärkeää huomioida, että interventioiden teho voi vaihdella. Neuvonnan, joka keskittyy nuorten kykyjen vahvistamiseen ja yhteyksien luomiseen ei-rikollisiin vertaisiin, on havaittu olevan erityisen tehokasta. Näin ollen sosiaalityön rooli nuorten elinympäristön tukemisessa on monivaiheinen ja keskittyy paitsi nuorten käyttäytymismallien muutokseen myös heidän elämänhallintansa parantamiseen. (Mt. 1217–1218.)

Patterson ja Swan (2019) lisäävät, että sosiaalityöntekijöiden rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä ei rajoitu vain yksittäisten nuorten tukemiseen, vaan se kattaa laajemmin perheiden ja nuorten sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen. Vanhempien kokema stressi ja taloudelliset haasteet voivat olla merkittäviä rikollisuuden riskitekijöitä, ja sosiaalityöntekijät voivat puuttua näihin tekijöihin tarjoamalla perheille emotionaalista tukea ja käytännön apua. Tämä puolestaan voi vähentää perheiden kokemia paineita ja siten vähentää nuorten riskiä ajautua rikolliseen käyttäytymiseen. Ajatus heijastaa sosiaalityön laajaa roolia yhteiskunnallisena tukiverkkona, jossa nuoren elinympäristöä pyritään parantamaan kokonaisvaltaisesti (Patterson & Swan, 2019, 879–880.) Liu ja Miller (2020, 9) toteavat myös tutkimuksessaan, että vanhempien tukeminen on tärkeää. Heidän mukaansa vanhempien ja nuorten välistä kiintymystä voidaan tukea parantamalla perhekommunikaatiota. Lisäksi vanhemmuuden tukiohjelmat ja sukupuolten tasa-arvoa edistävät koulutusohjelmat voivat vähentää rikollisuutta.

Tutkimusten mukaan sosiaalityön palveluiden tehokkuus perustuu niiden kykyyn vastata nuorten yksilöllisiin tarpeisiin ja niiden läheisyyteen nuorten arkeen. Cheung ym. (2018, 1218) huomauttavat, että nuorten osallisuuden tukeminen on keskeinen tekijä nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaalityön palvelut, jotka edistävät nuorten kykyä tehdä valintoja, jotka tukevat heidän hyvinvointiaan, voivat vähentää syrjäytymisen riskiä ja auttaa nuoria löytämään itselleen merkityksellisiä vaihtoehtoja rikolliselle käyttäytymiselle. Tässä yhteydessä sosiaalityöntekijät toimivat myös linkkinä eri yhteiskunnan osa-alueiden, kuten koulujen ja sosiaalipalvelujen, välillä. Monialainen yhteistyö voi luoda vahvan verkoston, joka tukee nuoria heidän kasvaessaan ja estää rikollisuuden kierteiden juurtumista.

Kuitenkin Tärnfalkin ja Almin (2021, 22) tutkimus tuo esiin myös merkittäviä haasteita, joita sosiaalityöntekijät kohtaavat nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Tutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijöiden kokema epävarmuus lapsen edun määrittämisessä on keskeinen haaste nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaalityöntekijät raportoivat, että lapsen edun käsitteelle ei ole selkeää määritelmää, ja he toimivat sen pohjalta lähinnä yleisenä käsityksenä, joka ohjaa heidän arviointejaan. Tässä yhteydessä korostuu ammatillinen kokemus, henkilökohtaiset ja kollegoiden mielipiteet ja maalaisjärjen merkitys arviointiprosessissa. Tällöin tieteellisesti pätevän tiedon, kuten näyttöön perustuvan tutkimuksen ja teoreettisten viitekehysten, käyttö jää vähäiseksi. Tämä heikentää arviointiprosessien objektiivisuutta ja luotettavuutta. Rakenteellisten tekijöiden, kuten kansallisten ohjeistusten

ja tutkimustiedon parempi integrointi sosiaalityön käytäntöihin voisi mahdollistaa lapsen edun tarkempaa ja tieteellisesti perustellumpaa arviointia. Tränfalkin ja Almin (2021) mukaan aiemmat tutkimukset ovat tuoneet esiin, että sosiaalityöntekijöiden käytettävissä oleva tieto ja teoreettinen perusta jäävät usein vajavaisiksi käytännön työssä.

Lisäksi sosiaalityöntekijöiden vastuullisuus nuorten hoidosta ja turvasta on monimutkaisuutunut lainsäädännön ja organisatoristen rajoitteiden vuoksi. Erityisesti hoito- ja rangaistuslaitosten yhdistäminen samaan ympäristöön on osoittautunut ongelmalliseksi sekä sosiaalityöntekijöille että nuorille. Sosiaalityöntekijät raportoivat, että lainsäädännön ja organisaatioiden rakenteet sekoittavat hoidon ja rangaistuksen roolit, mikä vaikeuttaa lapsen tarpeiden ja edun huomioimista käytännössä. Tällöin nuorten hoidosta vastaavien ammattilaisten työ ei ole aina linjassa nuorten todellisten tarpeiden kanssa. Sosiaalityöntekijöiden kokemus raskaista työkuormista ja rajallisista vaikutusmahdollisuuksista tiukassa organisaatorakenteessa ilmentää myös laajemman rakenteellisen tuen puutetta. Tämä nostaa esiin tarpeen selkeyttää lainsäädännön tulkintoja ja luoda joustavampia rakenteita, jotka tukisivat monialaista yhteistyötä ja ammattihenkilöiden kykyä toteuttaa lasten ja nuorten parhaaksi tarkoitettuja toimenpiteitä. Lainsäädännön moninaisuus ja monimerkityksellisyys saattavat johtaa ristiriitaisuuksiin ja epäselvyyksiin, jotka haittaavat nuorten oikeuksien ja etujen toteutumista. (Tränfalk & Almin, 2021, 22–23.)

Tränfalkin ja Almin (2021) tutkimuksen mukaan nuorten siirtyminen rangaistuksesta pakolliseen hoitoon pohjautuu lainsäädännön mukaan lapsen tarpeisiin ja etuun, mutta käytännössä sosiaalityöntekijöiden on usein turvauduttava omaan harkintaansa ja pragmatismiin. Tämä voi johtua lainsäädännön epäselvyyksistä, ristiriitaisista säädöksistä sekä siitä, että sosiaalityöntekijöillä ei ole aina pääsyä riittävään tutkimustietoon, joka tukisi heidän päätöksentekoaan. Sosiaalityöntekijät saattavat joutua tekemään päätöksiä, jotka perustuvat enemmän käytännön kokemuksiin ja intuitioon kuin systemaattiseen tutkimustietoon. Näitä tilanteita ilmenee erityisesti silloin, kun nuoret tai heidän perheensä eivät ole halukkaita osallistumaan hoidon ja tavoitteiden määrittelyyn. Tämä saattaa johtaa siihen, että nuorten sijoittaminen turva- tai hoitolaitoksiin perustuu enemmän yhteiskunnan suojeluun ja vähemmän lapsen hyvinvointiin. Tällöin on ilmeistä, että nuoren tarpeet saattavat jäädä toissijaiseksi, ja lapsen parhaaksi toimiminen jää epämääräiseksi ja satunnaiseksi. Tällainen tilanne vaatii lisää tutkimusta ja lainsäädännön selkeyttämistä, jotta sosiaalityöntekijöiden työssä voidaan paremmin huomioida lapsen edut ja tarpeet kaikissa käytännön päätöksenteon vaiheissa. (Mt. 22–23.)

Järveläisen (2022) väitöskirja vahvistaa, että sosiaalityöntekijöiden tarjoama tuki ja kuntoutus edistävät asiakkaidensa sosiaalista osallisuutta ja auttavat heitä irtautumaan rikollisuudesta. Järveläinen korostaa sosiaalityön ammattilaisten roolia nuorten motivoinnissa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä muutoksen tukemisessa. Tämä tutkimus tukee aikaisempia havaintoja sosiaalityön voimavaroista nuorten elämässä, erityisesti silloin, kun tuki on suunnattu nuorten omien voimavarojen aktivoimiseen ja heidän itsehallintansa tukemiseen. (Mt. 107–108.)

6.5 Rakenteelliset tekijät ja nuorisorikollisuus

Nuorisorikollisuuteen vaikuttavat useat rakenteelliset tekijät, kuten sosioekonominen asema, koulutusmahdollisuudet ja oikeusjärjestelmän toimintaperiaatteet. Näiden tekijöiden yhteisvaikutusta on käsitelty laajasti eri tutkimuksissa, ja rakenteellisten tekijöiden pääteemana nousee esiin ”yhteiskunnan rooli”. Analyysissa tarkasteltiin näiden tekijöiden vaikutusta nuorten käyttäytymiseen, erityisesti sosiaalisen ympäristön merkitystä, kuten köyhyyttä ja rajoitettuja koulutusmahdollisuuksia. Erityisesti ympäristöt, joissa yhteisön kontrolli on heikko, kuten kadut ja yöelämä, voivat lisätä nuorten riskiä ajautua rikollisuuteen. Tällöin rakenteelliset tekijät, kuten sosiaalinen kontrolli ja mahdollisuudet, muokkaavat nuorten valintoja ja voivat edesauttaa rikollisten käyttäytymismallien kehittymistä.

Esimerkiksi Ortega-Campos ym. (2020, 9–10) korostavat, että vaikka riskinarviointimenetelmät, kuten SAVRY, voivat tunnistaa yksilöllisiä rikollisuuteen liittyviä tekijöitä, ne eivät syvällisesti tutki rikollisuuden rakenteellisia syitä. Näin ollen rakenteellisten tekijöiden huomioiminen nuorisorikollisuuden ehkäisyssä on välttämätöntä, koska ne määrittävät nuorten mahdollisuuksia välttää rikollisuuteen johtavia polkuja. On myös todettu, että riskinarviointimenetelmien kehitys ei ole edistynyt merkittävästi, vaikka niihin liittyvä tutkimus onkin kehittynyt. Tämä osoittaa tarpeen parantaa arviointivälineitä niin rikosoikeudessa kuin sosiaalityössä, jotta voidaan ottaa huomioon sekä riskitekijät että suojaavat ja edistävät tekijät. Rakenteellisten tekijöiden ja nuorten yksilöllisten tarpeiden yhdistäminen sosiaalityössä voi tarjota tehokkaita keinoja nuorisorikollisuuden ehkäisyyn pitkäjänteisesti.

Hoeben ym. (2020, 170–171) tutkimuksen mukaan rakenteellisten tekijöiden ja nuorisorikollisuuden välinen yhteys tulee esiin erityisesti tarkasteltaessa, kuinka sosiaaliset

ympäristöt ja mahdollisuudet vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen. Erityisesti sosiaalinen ympäristö vaikuttaa nuorten rikolliseen käyttäytymiseen. Rakenteeton ajanvietto esimerkiksi kaduilla, puistoissa ja yöelämässä voi lisätä nuorten riskiä osallistua rikollisiin tekoihin. Tietyt paikat, joissa nuoret viettävät aikaansa, voivat lisätä tai vähentää rikollisuuden riskiä. Rakenteelliset tekijät, kuten ympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja sosiaalisen kontrollin taso, voivat vaikuttaa siihen, kuinka nuoret tekevät valintoja ja omaksuvat käyttäytymismalleja. Rakenteettoman seurustelun ympäristöt, joissa nuoret eivät koe yhteisön sääntöjen tai valvonnan läsnäoloa, saattavat tarjota tilaisuuksia rikolliseen käyttäytymiseen. Nuoret voivat kokea, että ympäristössä ei ole seurauksia, jos he rikkovat yhteiskunnan sääntöjä. Tällaisissa ympäristöissä nuorten on helpompi osallistua rikollisiin tekoihin, kuten vandalismiin, varastamiseen tai jopa väkivaltaan. Tämä näkyy erityisesti alueilla, joissa sosiaalinen kontrolli on heikompaa – esimerkiksi alueilla, joilla ei ole voimakasta yhteisöä tai valvontaa, tai joissa nuoret eivät koe turvalliseksi palata aikuisten valvontaan.

Luceron ym. (2015, 171–172) tutkimus tuo esiin, että sosiaaliset ja taloudelliset tekijät, kuten köyhyys, voivat vaikuttaa merkittävästi nuorten riskiin ajautua rikollisuuteen. Taloudellisesti heikossa asemassa olevilla perheillä on usein rajalliset resurssit tukea lasten koulunkäyntiä ja vapaa-ajan aktiviteetteja, mikä saattaa lisätä nuorten alttiutta rikolliselle käyttäytymiselle. Kyseinen havainto on linjassa Tärnfalkin ja Almin (2021, 31) tutkimustulosten kanssa, jotka viittaavat rakenteellisiin puutteisiin, kuten tutkimustiedon niukkuuteen ja kansallisten ohjausjärjestelmien puutteisiin, jotka voivat johtaa epäselviin päätöksiin sosiaalihuollossa. Tämä puolestaan heikentää ennaltaehkäisevän työn tehokkuutta ja asettaa nuoret epäedulliseen asemaan. Rakenteelliset puutteet eivät siis pelkästään lisää nuorten riskiä ajautua rikollisuuteen, vaan ne myös vaikeuttavat ammattilaisten mahdollisuuksia tarjota yhdenvertaista tukea. Näin rakenteelliset tekijät toimivat esteinä sekä nuorten että ammattilaisten hyvinvoinnille ja voivat osaltaan edistää nuorisorikollisuuden syntyä.

Moniammatillinen yhteistyö on keskeinen rakenteellinen tekijä nuorisorikollisuuden ehkäisyssä, ja sen merkitys ilmenee useissa tutkimuksissa. Moilanen ym. (2021, 10) korostavat, että tasa-arvoinen kohtelu nuorten kohdalla edellyttää yhtenäisiä käytäntöjä ja rakenteita, jotka ohjaavat alueellista toimintaa. Tämä havainto linkittyy Forkbyn (2020, 580–581) tutkimukseen, joissa hän tutkii Ruotsin rikoksantorjuntakumppanuuksia, joissa eri toimijat, kuten sosiaalityöntekijät, poliisit ja koulut, tekevät tiivistä yhteistyötä nuorten rikollisuuden ehkäisemiseksi. Forkbyn (2020, 582–591) mukaan itsenäiset

koordinaattorit, jotka toimivat perinteisten organisaatorakenteiden ulkopuolella, ovat erityisesti keskeisiä toimijoita yhteistyön edistämisessä. Tämä rooli kuitenkin herätti vastarintaa organisaatioiden sisällä, mikä havainnollistaa, kuinka rakenteelliset tekijät voivat samanaikaisesti mahdollistaa ja estää tehokasta yhteistyötä. Yhteistyön koordinointi, esimiesten rooli ja lainsäädännön selkeyttäminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotka voivat parantaa yhteistyön sujuvuutta ja tiedonvaihtoa eri sektoreiden välillä.

Moilasan ym. (2021) tutkimuksessa käsitellään Ankkuritoiminnan mahdollisuuksia ja haasteita, jotka osin muistuttavat Forkbyn (2020) tutkimuksen havaintoja. Ankkuritoiminta, joka on monialainen yhteistyömuoto, edellyttää eri ammattilaisten yhteistyötä nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Moilasan ym. (2021, 8) tutkimuksessa esiin nousevat rakenteelliset tekijät, kuten tiimin sisäinen yhteistyö, esimiesten rooli ja lainsäädäntö, vaikuttavat merkittävästi toiminnan sujuvuuteen ja tehokkuuteen. Vastaajien kokemukset osoittavat, että ankkuritiimin jäsenten sitoutuminen ja tehtävänjaon selkeys ovat tärkeitä tekijöitä, mutta yhteistyö tiimin sisällä ja eri toimijoiden välillä kaipaa edelleen kehittämistä. Tiimipalaverien lisääminen ja tiedonvaihdon vahvistaminen esitettiin keinoina, joilla yhteistyötä voitaisiin parantaa. Tällä tavoin voidaan edistää yhteistyön sujuvuutta ja varmistaa, että kaikki toimijat pystyvät toimimaan yhteisten tavoitteiden mukaisesti.

Esimiesten rooli nousi myös Moilasan ym. (2021, 9–10) tutkimuksessa keskeiseksi tekijäksi monialaisen työn mahdollistamisessa. Erityisesti yhteisten tavoitteiden määrittely, riittävien resurssien varmistaminen ja työntekijöiden tukeminen olivat keskeisiä esimiesten rooleja. Kuitenkin tutkimuksessa havaittiin, että esimiesten välinen yhteistyö ja vastuunjako eivät aina toteutuneet käytännössä toivotulla tavalla. Tämä viittaa siihen, että esimiesten rooli vaatii selkeyttämistä ja kehittämistä, jotta monialainen yhteistyö voi toimia tehokkaasti. Lisäksi lainsäädännön rooli ankkuritoiminnan tukemisessa nousi esiin. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa monia tulkintoja tiedonvaihdosta ja nuorten suostumuksesta, mikä voi johtaa epäselvyyksiin ja eriarvoisuuteen toiminnan toteutuksessa. Vastaajat toivat esiin tarpeen lainsäädännön selkeyttämiseksi, jotta ankkuritoiminta voisi olla yhdenmukaista ja saatavilla kaikilla alueilla.

Rakenteelliset tekijät, kuten selkeä johtaminen, tiimityöskentelyn tuki ja lainsäädännön selkeyttäminen, ovat siten keskeisiä asioita ankkuritoiminnan kehittämisessä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Tutkimukseen vastanneiden mielestä näiden tekijöiden parantaminen voisi tukea entistä tehokkaampaa ja yksilöllisempää nuorten tarpeisiin vastaamista. Tällöin sekä rakenteelliset tekijät että monialainen yhteistyö voisivat

toimia yhteisenä pohjana nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisylle, joka huomioi niin nuorten yksilölliset tarpeet kuin eri toimijoiden yhteistyön sujuvuuden. (Moilanen ym. 2021, 9–10.)

Forkbyn (2020) ja Moilasan ym. (2021) tutkimusten perusteella voidaan todeta, että rakenteelliset tekijät, kuten organisaatioiden välinen yhteistyö ja kumppanuudet, voivat vaikuttaa merkittävästi nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja sen hallintaan. Yhteistyö eri sidosryhmien, kuten sosiaalipalveluiden, poliisin ja koulujen välillä, on tärkeä osa nuorten rikollisuuden ehkäisemistä. Kuitenkin, kuten tutkimukset osoittavat, yhteistyöhön liittyy usein haasteita, jotka voivat vaikuttaa sen tehokkuuteen. Rakenteellisten tekijöiden osalta on tärkeää huomioida, että kumppanuudet eivät toimi tyhjiössä. Ne ovat sidoksissa laajempiin sosiaaliin ja poliittisiin rakenteisiin, jotka voivat joko tukea tai estää yhteistyön kehittymistä. Tällöin yhteinen tarkastelu yhteistyön haasteista ja vasta-strategioista tarjoaa paremman pohjan kumppanuuden kehittämiseksi kuin yksittäisten kumppaneiden tarpeisiin sopeutuminen. Rakenteelliset tekijät, kuten organisaatioiden rajojen määrittäminen ja suojaaminen, vaikuttavat suoraan siihen, kuinka tehokkaasti yhteistyö voi ehkäistä nuorisorikollisuutta.

Patterson ja Swan (2019, 879–880) nostavat myös tutkimuksessaan esille poliisin ja sosiaalityön yhteistyön haasteet. Heidän tutkimuksensa mukaan poliisin ja sosiaalityön yhteistyömallit olivat usein ainutlaatuisia paikallisia ratkaisuja, eikä laajasti käytössä olevia, vakiintuneita malleja ollut saatavilla. Tämä voi kertoa rakenteellisista haasteista: ennaltaehkäisevän työn laajuus ja vaikuttavuus voivat vaihdella riippuen alueellisista resursseista ja yhteistyön rakenteista. Lainvalvontaviranomaisten ja sosiaalityön yhteistyömallien puuttuminen tai niiden hajanaisuus voi olla yksi rakenteellinen este nuorisorikollisuuden ehkäisyssä. Ilman yhtenäisiä toimintamalleja nuorten saaminen oikeanlaisten tukipalveluiden piiriin voi olla sattumanvaraista ja riippuvaista paikallisista käytännöistä.

Rakenteellisten tekijöiden merkitys korostuu myös nuorten rikoksista luopumisen tukemisessa. Järveläisen (2022, 109–111) tutkimus tuo esiin, että nuorten rikoksista luopuminen ei tapahdu pelkästään yksilön sisäisestä motivaatiosta, vaan se edellyttää myös ympäristön muutoksia ja yhteisön tukea. Järveläinen korostaa erityisesti kansalaisjärjestöjen tarjoaman yhteisöperusteisen tuen roolia nuorten rikollisen identiteetin hylkäämisessä. Tällainen yhteisöperusteinen lähestymistapa tukee myös Tärnfalkin ja Almin (2021, 31) havaintoa, jonka mukaan rakenteelliset puutteet voivat johtaa siihen, että nuorten tarpeet jäävät huomiotta, jos sosiaalihuollon ammattilaisilla ei ole riittävästi tukea päätöksenteossa. Yhteisön tarjoama tuki, kuten vertaistuki ja perhesuhteet, on keskeinen tekijä, joka

voi helpottaa nuorten siirtymistä rikoksettomaan elämään ja estää rikollisuuden uusiintumisen. Tällöin rakenteellisten tekijöiden huomioiminen on olennainen osa nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyä, sillä yhteisön ja ympäristön muutokset voivat luoda tukevampia olosuhteita nuorten elämänmuutoksille.

Kansainvälisissä ja kotimaisissa tutkimuksissa on yhteisiä teemoja, mutta myös eroja rakenteellisten tekijöiden vaikutuksesta nuorisoriikollisuuteen. Tutkimuksissa korostuu rakenteellisten tekijöiden, kuten sosioekonomisen aseman, koulutusmahdollisuuksien ja sosiaalisen ympäristön merkitys nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Kansainväliset tutkimukset, kuten Ortega-Campos ym. (2020), nostavat esiin rakenteellisten tekijöiden keskeisyyden nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä, mutta painottavat myös, että perinteiset riskinarviointimenetelmät eivät riitä huomioimaan näiden tekijöiden syvällistä vaikutusta. Tämä viittaa siihen, että nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä on tärkeää ottaa huomioon laajemmat yhteiskunnalliset ja taloudelliset tekijät, kuten köyhyys ja eriarvoisuus, jotka voivat lisätä nuorten rikollisuuden riskiä. Samoin Hoeben ym. (2020) korostavat, että sosiaalinen ympäristö, kuten rakenteeton seurustelu nuorten kanssa ympäristöissä, joissa yhteisön sääntöjä ei tunnusteta tai noudateta (kuten kadut, puistot ja yöelämä), voi kasvattaa nuorten altistumista rikolliselle käyttäytymiselle.

Ruotsalaisessa tutkimuksessa, kuten Tärnfalkin ja Almin (2021) tutkimuksessa, rakenteellisten tekijöiden vaikutusta tarkastellaan erityisesti sosiaalihuollon ja ennaltaehkäisevän työn haasteiden kautta. Heidän tutkimuksensa korostaa rakenteellisten puutteiden, kuten tutkimustiedon puutteen ja ohjausjärjestelmien epäselvyyksien, roolia nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Tämä ilmenee erityisesti sosiaalihuollon ammattilaisten vaikeuksina tarjota yhdenvertaista tukea kaikille nuorille. Näin ollen rakenteellisten tekijöiden, kuten resurssien puutteen ja lainsäädännön epäselvyyksien, huomioiminen on erityisen tärkeää nuorisoriikollisuuden ehkäisemisessä.

Sekä ruotsalaisessa että suomalaisessa tutkimuksessa moniammatillisen yhteistyön merkitys korostuu. Forkbyn (2020) ja Moilasen ym. (2021) tutkimukset osoittavat, että eri toimijoiden, kuten sosiaalityöntekijöiden, poliisien ja koulujen välinen yhteistyö on keskeinen tekijä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Kuitenkin tämä yhteistyö on haastavaa, koska organisaatioiden väliset rakenteelliset erot ja yhteistyömallien puutteet voivat estää tehokasta toimintaa. Erityisesti esimiesten rooli ja lainsäädännön selkeyttäminen ovat tärkeitä tekijöitä, jotka voivat parantaa yhteistyön sujuvuutta ja tehostaa nuorisoriikollisuuden ehkäisyä.

Rakenteellisten tekijöiden ja yhteistyön keskinäinen vuorovaikutus korostuu myös Pattersonin ja Swanin (2019) yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa, jossa todetaan, että yhteistyömallit voivat vaihdella alueellisesti ja olla riippuvaisia paikallisista resursseista ja käytännöistä. Tämä liittyy myös Moilasen ym. (2021) tutkimukseen, jossa korostetaan rakenteellisten tekijöiden, kuten tiimityön ja esimiesten roolin, merkitystä monialaisen yhteistyön onnistumisessa. Suomessa rakenteelliset tekijät, kuten lainsäädännön epäselvyydet ja alueelliset erot, vaikuttavat siihen, kuinka hyvin nuorille voidaan tarjota tukea ja ehkäistä rikollisuutta. Kuitenkin sekä kansainväliset että kotimaiset tutkimukset painottavat, että rakenteellisten tekijöiden yhdistäminen nuorten yksilöllisiin tarpeisiin ja moniammatilliseen yhteistyöhön voi tarjota tehokkaita keinoja nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn pitkällä aikavälillä

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä tutkimuksessa selvitin, millaiset tekijät ovat merkityksellisiä nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä aiemman tutkimuksen valossa. Kuvailevana kirjallisuuskatsauksena toteutetun tarkastelun kohteena olivat erilaiset ennaltaehkäisevät keinot, joita tutkimuksissa on tunnistettu aiemmissa tutkimuksissa, sekä erityisesti sosiaalityön näkökulma näihin keinoihin. Sosiaalityön näkökulman rinnalla tutkimusaineiston tarkastelua kehystivät sosiaalisen kontrollin ja sosiaalisen pääoman teoriat. Tutkimuksen lähtökohtana oli ymmärrys siitä, ettei nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisy ole yksinkertainen tehtävä, vaan se vaatii laajaa yhteiskunnallista lähestymistapaa, joka ulottuu rikosoikeudellisten toimien ulkopuolelle. Tämä puoltaa nuorisoriikollisuuden ja sen ennaltaehkäisyn tarkastelua sosiaalityön tutkimuksessa.

Tutkimuksen tulokset jäsenettiin viiteen teemaan: Nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyn keinot, Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus, Sosiaalinen kontrolli ja nuorisoriikollisuus, Sosiaalityön rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä ja Rakenteelliset tekijät ja nuorisoriikollisuus. Tulokset ilmentävät nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä tarvittavaa kokonaisvaltaisuutta. Tutkimuksen tulokset sekä vahvistavat että täydentävät aiempaa tietoa nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisystä.

Aiempien tutkimusten (Mielityinen ym. 2022; Kaakinen & Näsi 2021; Sutela 2024) mukaan varhaisen puuttumisen ohjelmat ja moniammatillinen yhteistyö ovat keskeisiä ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä. Nuorten rikoskäyttäytymisen taustalla vaikuttavat usein perheen sisäiset ja kasvuympäristön ongelmat, kuten mielenterveysongelmat ja päihteiden käyttö, jotka vaativat nopeaa reagointia. Sutela (2024) huomauttaa, että varhainen puuttuminen näihin tekijöihin voi estää nuorten ajautumista rikolliselle polulle, mikä viittaa siihen, että nuorten tukeminen varhaisessa vaiheessa on erityisen tärkeää. Kuitenkaan yksilöllinen tuki ei riitä; tutkimusaineistoon kuuluneiden tutkimusten valossa myös yhteiskunnalliset ja rakenteelliset tekijät, kuten koulutuksen ja perhesuhteiden tarjoama tuki, ovat keskeisessä roolissa rikollisuuden ehkäisyssä (Haynie & Osgood 2005; Moilanen ym. 2021).

Eryteisesti nuorten tukeminen varhaisessa vaiheessa on nostettu esiin useassa aiemmassa tutkimuksessa. Esimerkiksi Samboun ja Piispan (2019) kehittämässä toimintamallissa korostetaan nuoren tilanteen kokonaisvaltaista arviointia ja yksilöllistä tukea, joka edellyttää tiivistä moniammatillista yhteistyötä. Nuorelle nimettävä vastuuhenkilö, joka huolehtii tuen ja palveluiden järjestämisestä, on tämän mallin ydin. Tämä lähestymistapa on

olennainen myös Ankkuritoiminnan käytännöissä, joissa eri viranomaiset, kuten poliisi ja sosiaalityöntekijät, tekevät tiivistä yhteistyötä nuorten rikollisuuden ehkäisemiseksi (Ankkuritoiminnan käsikirja). Näin sosiaalityö on keskeisessä roolissa rikollisuuden ehkäisyssä, sillä se voi toimia siltana nuorten ja eri yhteiskunnan osa-alueiden välillä. Tutkimusaineistoon sisältyneen Moilasan ym. (2021) tutkimuksen mukaan ankkuritoiminta ei ole kuitenkaan vailla haasteita. Tutkimuksessa nostettiin esiin rakenteelliset tekijät, kuten tiimin sisäinen yhteistyö, esimiesten rooli ja lainsäädäntö, jotka vaikuttavat merkittävästi toiminnan sujuvuuteen ja tehokkuuteen.

Teoreettisessa viitekehyksessä hyödynnetyssä lähdemateriaalissa tuotiin esille, miten sosiaaliset verkostot, kuten perhe, koulu ja yhteisö, ovat myös tärkeitä nuorten rikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaalinen pääoma, joka jakautuu yhteisölliseen ja institutionaaliseen näkökulmaan, voi suojata nuoria rikolliselta käyttäytymiseltä (Ellonen & Korkiamäki 2006; Salmi 2005.) Tutkimustulosten perusteella etenkin perhe ja koulu tarjoavat nuorille keskeiset verkostot, jotka tukevat yhteiskuntaan integroitumista ja normien omaksumista. Samalla on tärkeää huomioida, että nuoret, jotka kuuluvat rikollisiin verkostoihin, voivat kokea altistavien tekijöiden vaikutuksia, mikä korostaa sosiaalisten suhteiden merkitystä rikollisuuden ehkäisyssä. (Hoeben ym. 2020; Elonheimo 2010.)

Saatujen tulosten valossa myös rakenteelliset tekijät, kuten taloudellinen huono-osaisuus ja sosiaalinen eristäytyminen, vaikuttavat nuorten rikoskierteen riskiin. Sosiaalityöntekijöiden rooli ulottuu myös rakenteellisten tekijöiden huomioimiseen, sillä he voivat nostaa esiin nuorten huono-osaisuuden taustatekijöitä, kuten taloudellista eriarvoisuutta ja koulutuksen puutteita, jotka altistavat nuoret rikolliselle käyttäytymiselle. (Lucero ym. 2015; Järveläinen 2022.) Sosiaalityöntekijät voivat edistää rakenteellisia muutoksia ja tuoda esiin tarpeen yhteiskunnallisten olosuhteiden parantamiseksi nuorten elämänlaadun parantamiseksi. Samalla he voivat toimia puolestapuhujina yhteiskunnan asennemuutoksen edistämiseksi nuorten tukemisen ja rakenteellisten muutosten suhteen. (Forkby 2020; Moilanen ym. 2021.)

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että sosiaalityöntekijöiden rooli on keskeinen nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaalityön rooli nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyssä on monivaiheinen ja vaatii syvällistä asiantuntemusta, joka kattaa niin yksilötason kuin yhteiskunnalliset rakenteet. Sosiaalityöntekijät eivät ainoastaan tarjoa tukea nuorille, vaan toimivat myös linkkeinä eri yhteiskunnan toimijoiden välillä, edistäen moniammatillista yhteistyötä, joka on keskeistä nuorten tukemisessa. (Mielityinen ym. 2022; Kaakinen & Näsi 2021.) Nuorisoriikollisuuden ehkäisy vaatii laajaa lähestymistapaa,

jossa huomioidaan sekä yksilön että yhteiskunnan tekijät. Erityisesti varhainen puuttuminen nuorten ongelmiin, kuten mielenterveysongelmiin ja päihteiden käyttöön, on merkityksellistä. (Sutela 2024.) Tämä varhainen tuki voi estää nuorten ajautumista rikolliselle polulle, mutta yksilöllinen tuki ei yksin riitä – myös yhteiskunnalliset ja rakenteelliset tekijät, kuten koulutuksen ja perhesuhteiden tarjoama tuki, ovat keskeisessä roolissa (Haynie & Osgood 2005; Moilanen ym. 2021).

Sosiaalityöntekijöiden rooli nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä on keskeinen nuorten rikollisista käyttäytymismalleista irtautumisen tukemisessa. Tämä prosessi edellyttää nuorelta halua ja kykyä irtautua rikollisista käytännöistä, ja sosiaalityöntekijä voi tarjota tukea tämän tavoitteen saavuttamiseksi esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä elämänhallinnan tukemisen kautta. (Cheung ym. 2018; Patterson & Swan 2019.) Sosiaalityöntekijöiden on ymmärrettävä nuoren elinolosuhteet kokonaisvaltaisesti ja tarjottava tukea, joka vastaa yksilön erityistarpeita. Tässä prosessissa sosiaalityöntekijä toimii nuoren tukena, joka auttaa häntä löytämään uusia suuntia elämässään. Sosiaalityöntekijöiden rooli nuorisorikollisuuden ehkäisyssä ei ole kuitenkaan vailla haasteita. Heidän on tasapainoteltava nuoren edun ja yhteiskunnan turvallisuuden välillä, varsinkin silloin, kun nuori on rikoskierteen partaalla. Sosiaalityöntekijöiden tulee löytää tasapaino nuoren tarpeiden ja yhteiskunnan turvallisuusvaatimusten välillä silloin, kun nuori on mukana rikollisessa toiminnassa. Tämä voi olla haastavaa, mikäli kyse on rangaistusten ja hoidon yhdistämisestä. (Tärnfalk & Almin 2021.) Tällöin sosiaalityöntekijän rooli on erityisen tärkeä nuoren tukemisessa ja turvallisuuden varmistamisessa, jotta nuori ei koe tukitoimia rangaistuksina, vaan mahdollisuutena rakentaa parempaa tulevaisuutta.

Tämän tutkimuksen johtopäätöksinä voidaan todeta, että nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn liittyvät keskeiset tekijät ovat riskitekijöiden varhainen tunnistaminen, positiivisen sosiaalisen pääoman vahvistaminen, rakenteellisten tekijöiden havaitseminen ja niihin puuttuminen sekä varhainen interventio monialaisen yhteistyön kautta. Sosiaalityön rooli tässä kontekstissa on merkittävä, sillä se voi tarjota välineitä asiakkaidensa riskitekijöiden tunnistamiseen jo varhaisessa vaiheessa, jolloin ennaltaehkäisevä työ voidaan kohdentaa tehokkaasti. Sosiaalityö voi myös vahvistaa asiakkaidensa sosiaalista pääomaa monin tavoin, kuten tarjoamalla tukea vanhemmuuteen ja edistämällä perheen sisäistä vuorovaikutusta.

Rakenteellisten tekijöiden osalta tutkimus toi esiin köyhyyden ja heikon sosioekonomisen aseman vahvan yhteyden rikollisuusriskin kanssa. Sosiaalityön tehtävänä on puuttua näihin rakenteellisiin tekijöihin niin rakenteellisen sosiaalityön keinoin kuin myös

tarjoamalla taloudellista ja emotionaalista tukea perheille. Tällainen tuki voi osaltaan vähentää niitä paineita ja epävarmuustekijöitä, jotka altistavat nuoret rikolliselle käyttäytymiselle.

Nuorisori­kollisuuden ennaltaehkäisy­yn kannalta keskeinen tekijä on varhainen puuttuminen. Mitä aiemmin interventio toteutetaan, sitä suuremmat ovat mahdollisuudet tukea nuoren kehitystä ja ehkäistä rikollisen käyttäytymisen syntyä. Erityisesti monialainen yhteistyö nousee tärkeäksi keinoksi, sillä eri ammattiryhmillä on omat asiantuntemusalueensa, jotka voivat täydentää toisiaan ja mahdollistaa kokonaisvaltaisemman tuen nuorelle ja hänen perheelleen. Tällainen yhteistyö mahdollistaa tehokkaampien ja kestävämpien ratkaisujen löytämisen, jotka tukevat nuoren hyvinvointia ja ennaltaehkäisevät rikollista käyttäytymistä.

Tutkimus osoittaa myös, että nuorisori­kollisuuden ennaltaehkäisyyn ei ole yhtä toimivaa ratkaisua, vaan monialaisessa yhteistyössä ja nuorisori­kollisuuden tunnistamisessa on rakenteellisia haasteita. Kuitenkin aineistoon valikoituneet tutkimukset puhuvat sen puolesta, että varhaisen puuttumisen mallit ovat ennaltaehkäisy­yn kannalta toimivimpia keinoja.

Tutkimusprosessiin sisältyi joitakin haasteita, sillä minulla oli alussa vaikeuksia löytää sopivaa aineistoa ja muodostaa selkeää tutkimuskokonaisuutta. Tutkimusta arvioitaessa voidaan kuitenkin todeta, että tutkimusaineisto osoittautui sopivaksi ja antoi tarvittavat vastaukset tutkielman tavoitteisiin ja tutkimuskysymykseen. Aineisto valotti nuorisori­kollisuuden riskitekijöitä sekä suojaavia tekijöitä, ja sen kautta pystyi hahmottamaan kokonais­kuvan siitä, miten nuorisori­kollisuuden ehkäisyä voidaan lähestyä sosiaalityön ja monialaisen yhteistyön kautta.

Toisaalta tutkielma herättää useita keskeisiä pohdintoja, jotka ansaitsevat tarkempaa huomiota. Yksi merkittävimmistä kysymyksistä on se, kuinka nuorisori­kollisuus havaitaan sosiaalityössä. Onko sosiaalityön ammattilaisilla riittävästi koulutusta ja käytännön työkaluja nuorisori­kollisuuden tunnistamiseen? Onko eroja siinä, kuinka hyvin osataan erottaa nuoren tavallinen epäkypsä käyttäytyminen nuorisori­kollisesta käyttäytymisestä? Tällaiset kysymykset ovat olennaisia, sillä nuorisori­kollisuuden varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen on äärimmäisen tärkeää ennaltaehkäisy­yn näkökulmasta. Nämä kysymykset ilmentävät myös jatkotutkimuksen tarvetta.

Toinen keskeinen pohdittava alue ja jatkotutkimuksen aihe liittyy monialaisen yhteistyön käytännön toteutukseen. Vaikka monialainen yhteistyö nousee tärkeäksi tekijäksi nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyssä, käytännön tasolla voi ilmetä haasteita, kuten yhteistyöverkostojen toimivuus, roolien selkeys ja tarvittavien resurssien riittävyys. Tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollista syventyä näihin käytännön kysymyksiin tarkemmin, sillä tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Mielestäni ne ovat kuitenkin keskeisiä tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa siihen, kuinka hyvin nuorisorikollisuuden ehkäisy onnistuu. Tällaisiin kysymyksiin saataisiin todennäköisesti kattavampia vastauksia, mikäli tutkimusmenetelmänä hyödynnettäisiin esimerkiksi haastatteluja, jotka mahdollistaisivat syvällisemmän käsityksen eri ammattilaisryhmien kokemuksista ja näkemyksistä.

Tutkielman tekeminen oli itselleni antoisaa ja sain tätä kautta laajemman näkökulman nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyyn. Tekstin hiominen ja tutkimusprosessin jatkuva kehittäminen veivät aikaa, mutta ohjaavan opettajan sekä muiden seminaarissa mukana olleiden opiskelijoiden tuki ja kannustus olivat arvokkaita ja auttoivat minua saamaan tutkielman valmiiksi. Kaiken kaikkiaan tutkielman tekeminen oli rikastuttava kokemus, joka syvensi ymmärrystäni nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyn monista ulottuvuuksista ja antoi näkökulmia, jotka voivat olla hyödyllisiä niin tulevaisuuden tutkimuksessa kuin käytännön sosiaalityössä.

LÄHTEET

Tutkimusaineisto on merkitty merkillä *

- Ankkuri: Ankkuritoiminnan käsikirja. Verkkajulkaisu: <https://ankkuritoiminta.fi/kasikirja>.
- Azaami, Aida & Valek, Rebecca & Ponce, Andrea N. & Hossein, Zare 2023: *Risk and Protective Factors and Interventions for Reducing Juvenile Delinquency: A Systematic Review*. Social sciences (Basel), 12(9), 474. <https://doi.org/10.3390/socsci12090474>
- *Cheung, Chau-kiu & Chi-mei Li, Jessica & Lee, Tak-yan 2018: *Social Work Contribution to Desistance Among At-Risk Youth*. International journal of offender therapy and comparative criminology, 62(5) 1216–1240. [//doi.org/10.1177/0306624X16672865](https://doi.org/10.1177/0306624X16672865).
- Ekberg, Margareta Stigsdotter 2010: *Dom kallar oss värstingar. Om ungas lärande i mötet med skola, socialtjänst och polis (They call us the worst teenagers – a study concerning young people's process of learning during the interactions with schools, social services and the police)*. Linnaeus Dissertations No 25/2010. ISBN: 978-91-86491-38-3.
- Ellonen, Noora 2022: *Nuorisori-kollisuuskyselyn tutkimuskäyttö tähän asti ja tulevaisuudessa*. Kriminologia Suomen kriminologinen yhdistys, 2 (1). DOI: <https://doi.org/10.54332/krim.115297>
- Ellonen, Noora 2008: *Yhteisöllisyyttä ja tasapuolisuutta nuorten hyvinvoinnin tukemiseen*. Janus vol. 16 (2) 2008, 161–166.
- Ellonen, Noora & Korkiamäki, Riikka 2006: *Sosiaalinen pääoma lasten ja nuorten hyvinvoinnin resurssina – Sosiaalinen pääoma -käsitteen käyttö kansainvälisissä lapsuus- ja nuorisotutkimuksissa*. Teoksessa: Forsbegr, Hannele & Ritala-Koskinen, Aino & Törrönen, Maritta (toim.) 2006. *Lapset ja sosiaalityö – Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia*. Jyväskylä: PS-kustannus. 221–247.
- * Elonheimo, Henrik 2010: *Nuorisori-kollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu*. Turun Yliopiston julkaisuja Annales Universitatis Turkuensis. Sarja- Ser. C osa-Tom. 299.
- *Forkby, Tjörnborg 2020: *Organisational exceptions as vehicles for change: collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden*. European Journal of Social Work. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1512474>.
- Haapasalo, Jaana 2006: *Kasvu-ympäristön varhaiset riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehityksessä*. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim): *Nuorisori-kollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki 2006, 123–150.
- Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora & Pekkarinen, Elina 2019. *Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161548>.

- Harrikari, Timo 2006: *Nuori pahantekijä, rikoksentekijä vai lainrikkoja? Nuorisoriikollisuus historiallisena diskurssina*. Teoksessa: Niemi-Kiesiläinen, Johanna & Honkatukia, Päivi & Karma, Helena & Ruuskanen, Minna (toim): *Oikeuden tekstit diskurssina*. Helsinki: Suomalaisen lakiyhdistyksen julkaisuja, E-sarja N:o 13.
- * Harris-McKoy, DeAnna & Cui, Ming 2012: *Parental Control, Adolescent Delinquency, and Young Adult Criminal Behavior*. 2013: Journal of Child and Family Studies 22, no. 6. DOI 10.1007/s10826-012-9641-x.
- *Haynie, Dana L. & Osgood, D.Wayne 2005: *Reconsidering Peers and Delinquency: How do Peers matter?* Social Forces volume 84, nro 2.
- Heiskanen, Laura & Aaltonen, Mikko & Pitkänen, Joonas & Suonpää, Karoliina & Martikainen, Pekka 2024: *Vakavaa väkivaltaa tekevät nuoret - perhetausta, oheisrikollisuus ja rikosurat suomalaisessa rekisteriaineistossa*. Kriminologia 1: 2024.
- Helve, Helena & Honkasalo, Veronika & Kuusisto, Arniika & Louhivuori, Leena & Kokkonen Juhana 2005: *Nuoret ja sosiaalinen pääoma*. Teoksessa Jokivuori, Pertti (toim): *Sosiaalisen pääoman kentät*. Jyväskylä 2005, Minerva Kustannus Oy.
- * Hoeben, Evelien M. & Osgood, D. Wayne & Siennick, Sonja E. & Weerman Frank M. 2020: *Hanging Out with the Wrong Crowd? The Role of Unstructured Socializing in Adolescents' Specialization in Delinquency and Substance Use*. Journal of Quantitative Criminology (2021) 37:141–177. <https://doi.org/10.1007/s10940-019-09447-4>.
- Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne & 2006: *Johdanto*. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim): *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki 2006, 1–11.
- Hyypä, Markku 2002: *Elinvoimaa yhteisöstä – Sosiaalinen pääoma ja terveys*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jehle, Jörg-Martin & Lewis, Christopher & Sobota, Piotr 2008: *Dealing with Juvenile Offenders in the Criminal Justice System*. European journal on criminal policy and research, 14(2-3), 237-247. <https://doi.org/10.1007/s10610-008-9062-y>.
- *Järveläinen, Eeva 2022: *The multiple meanings of social interaction Rhetoric analysis on the significance of social interaction between social work professionals and people with a history of crime*. Faculty of Social Sciences and Business Studies No 273. University of Eastern Finland Kuopio.
- Kaakinen, Markus & Näsi, Matti: 2021 Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys ja tekemäärät Suomessa 1995–2020. Kriminologia, 1(1), 5–19. DOI: <https://doi.org/10.54332/krim.109017>.
- Kangasniemi, Mari & Utriainen, Kati & Ahonen, Sanna-Mari & Pietilä, Anna-Maija & Jääskeläinen, Petri & Liikanen, Eeva 2013: *Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon*. Hoitotiede 2013, 25 (4), 291–301
- Kivivuori, Janne 2006: *Nuorisoriikollisuuden sosiologiset selitykset*. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim): *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki 2006, 161–178.

- Kivivuori, Janne 2008: *Rikollisuuden syyt*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Kivivuori, Janne & Aaltonen, Mikko & Danielsson, Petri & Näsi, Matti & Suonpää, Karoliina 2018: *Kriminologia: Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa*. Gaudeamus.
- Laki nuorista rikosentekijöistä 262/1940. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1940/19400262>.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>.
- *Liu, Lin & Miller, Susan L. 2020: *Protective factors against juvenile delinquency: Exploring gender with a nationally representative sample of youth*. Social Science Research 86 (2020) 102376.
- *Lucero, Jessica L. & Barrett, Courtenay & Jensen, Hilary 2015: *An examination of family and school factors related to early delinquency*. Oxford University Press, Children & Schools Volume 37, Number 3.
- Marttunen, Matti 2006: *Nuorten rangaistusjärjestelmän toiminta 1990-luvun alusta nykypäivään*. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim): *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki 2006, 281–314.
- Mielityinen, Laura & Kalliokoski, Eeva & Hautamäki, Sari & Hakala, Venla 2022: *Nuoret kostajina: kosto-orientaation yhteys nuorten tekemään väkivaltarikollisuuteen*. Kriminologia, 2(1), 22–38. DOI: <https://doi.org/10.54332/krim.120336>.
- *Moilanen, Tanja & Airaksinen, Matti & Kangasniemi, Mari 2021: *Varhainen puuttuminen nuorten rikoksiin ja hyvinvointiin liittyviin ongelmiin: kyselytutkimus monialaista yhteistyötä tekeville ammattilaisille*. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2021: 58: 3–15.
- * Ortega-Campos, Elena & García-García, Juan & De la Fuente-Sánchez, Leticia & Zaldívar-Basurto, Flor: *Assessing the Interactions between Strengths and Risk Factors of Recidivism through the Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)*. International Journal of environment research and public health. 2020, 17, 2112. Doi:10.3390/ijerph17062112.
- * Patterson, George T. & Swan, Philip G. 2019: *Police social work and social service collaboration strategies one hundred years after Vollmer*. Policing: An International Journal Vol. 42 No. 5.
- Rikoslaki 1889/39. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>.
- Rooney, Rosanna Mary & Hopkins, Amber & Peckover, Jacob & Coleman, Kael & Sampson, Rebecca & Alati, Rosa & Hassan, Sharinaz & M. Pollard, Christina & R. Dantas, Jaya A. & Lobo, Roanna & Jeemi, Zakia & Burns, Sharyn & Cunningham, Robert & Monterosso, Stephen & Millar, Lynne & Dovchin, Sender & Oliver, Rhonda & Bhoyroo, Ranila & Ayano, Getinet 2024: *Protective factors, risk factors, and intervention strategies in the prevention and reduction of crime among adolescents and young adults aged 12-24 years: A scoping review protocol*. PloS one, 19(11), e0312684. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0312684>

- Saarholm, Julia & Turkka, Heikki 2023: *Rikollinen nuoruus: Näkökulma rakenteiden välistä*. Teoksessa: Turkka, H. & Saarholm, J. (toim.) *Lasten ja nuorten rikokset – Opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salminen, Ari 2011: *Mikä kirjallisuuskatsaus. Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62, 2–7.
- Salmi, Venla 2005: *Sosiaalinen pääoma ja nuorten rikollisuus*. Teoksessa Kivivuori, Janne & Salmi, Venla: *Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–2004. Teemana sosiaalinen pääoma*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214. Helsinki 71–72.
- Salmi, Venla 2006: *Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus*. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim): *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki 2006, 187–205.
- Sambou, Saija & Piispa, Minna 2019: *Toimintamalli rikoksilla oireileville nuorille: Kehittämistyöryhmän ehdotus*. Oikeusministeriön julkaisuja 2019:26. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-764-9>.
- Schalin, Anton 2019: *Kansainvälinen kirjallisuuskatsaus puuttumisen malleista, niiden vaikuttavuudesta ja kustannushyödyistä*. Teoksessa Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora & Pekkarinen Elina (toim): *Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34.
- Sutela, Mika 2024: *NUORISORIKOLLISUUS. Taktinen teema-analyysi- määritelmät, tilannekuva ja toimintamallit*. Poliisihallitus.
- Svensson, Robert & Oberwittler, Dietrich 2021: *Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999–2017*. *Criminology* (Beverly Hills), 59(2), 351-386. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12273>.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: *Laadullinen Tutkimus Ja Sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.
- * Tärnfalk, Michael & Alm, Charlotte 2021: *Social worker motivations and organizational prerequisites for care of children who commit crimes – the best interests of the child or the protection of society?* *European Journal of Social Work* vol. 24, NO. 1, 21–33. <https://doi.org/10.1080/13691457.2019.1585334>.
- Vilkka, Hanna 2023: *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House, Helsinki.
- * Walters, Glen D. 2019: *Prosocial Peers as Risk, Protective, and Promotive Factors for the Prevention of Delinquency and Drug Use*. *Journal of Youth and Adolescence* (2020) 49.